

Om Folkmängden i Finland

under seklet

1751 — 1850.

Sur la Population de la Finlande

pendant le siècle

1751 — 1850.

par

le D:r **F. J. Rabbe.**

(Aftryck ur Historiallinen Arkisto 2.)

HELSINGFORS,

Finska Litteratur-sällskapets tryckeri, 1868.

Företedt: *L. Heimbürger.*

Explication.

Folkmängd	Population.
Födde	Naissances.
Döde	Décès.
Mankön	Sexe masculin.
Qvinkön	Sexe féminin.
Födde flere	Naissances prévalent.
Döde flere	Décès prévalent.
Öfverskott af födde	Surplus des naissances.
Öfverskott af döde	Surplus des décès.
År	Année.
Stift	Diocèse.
I städerna	Dans lesvilles.
På landet	À la campagne.
Gifte	Mariés.
Ogifte	Célibataires.
Ungdom	Les jeunes gens.
Enklingar och Enkor	Veufs et Veuves.
Lägrade ogifta qvinnor	Mères célibataires.
Ridderskapet och adeln	La Noblesse.
Lärostandet	Le Clergé.
Borgare	La Bourgeoisie.
Ståndspersoner	Personnes de qualité.
Bondestandet	Les paysans.

Alle andre	Tous les autres.
Tillväxt	Accroissement.
Medeltal för år	Terme moyen annuel.

Observation.

En comptant l'accroissement de la population de la Finlande pendant la période 1810—1815 il faut observer, que le gouvernement de Wiborg est ajouté au Grand-duché en 1811. Ce gouvernement possédait en 1815 une population de 193,816 âmes.

Öfversigt af nativiteten, mortaliteten och folkmängden i Finland för tiden från 1751 till 1850

af

F. J. Rabbe.

I.

Då änteligen år 1748 ett tabellverk, upptagande innevånarenes antal, deras födelse och död samt årliga in- och utflyttning, infördes i Sverige, till hvilket rike Storfurstendömet Finland då hörde, äro ifrån denna tid nära nog pålitliga uppgifter härom tillgänglige. Efter att ur Tabellkommissionens arkiv i Stockholm hafva tagit dels afskrifter dels utdrag af tabellerne för Finland för åren 1749—1806, äfvensom af de i Kejserliga Senatens för Finland arkiv förvarade tabeller för tiden efter år 1806, ser jag mig numera i tillfälle att här offentliggöra en öfversigt af nativiteten, mortaliteten och folkmängden i Finland för den tid af hundra år, som förflutit från 1751 till 1850, enligt nämnde tabellverk, hvars uppgifter dock tyvärr icke befinnas i allo fullt tillförlitliga.

Innan jag dock öfvergår till mitt egentliga ämne, måste några på detsamma väsendtligen inverkan omständigheter tagas i öfvervägande. Häribland först den omständighet att Finland under ifrågavarande sekel icke haft i fortfarande samma omfång som det egde år 1751 eller som detsamma nu innehar. Vid fredsslutet i Åbo 1743 bestämdes landets gränсор sådan de befunno sig år 1751, men genom freden i Fredrikshamn 1809, gränseregleringen 1810, manifestet af

1811, derigenom Wiborgs guvernement eller län åter lades till Finland, samt gränseregleringarne af 1816, 1827, 1829, 1830, stadfästade de 3:ne sistnämnde år 1833, och senaste gränseledning af 1840, stadfästad 1841, hafva Finlands gränser sedermera blifvit ändrade och sluteligen fastställde sådane de befunnos år 1850. Vid freden i Wärälä 1790 gjordes ingen förändring i den förra gränsen emellan Ryssland och Finland. Af dessa förändringar i landets gränser rubbades folkmängdsförhållandet hufvudsakligast genom Wiborgs läns förening med det öfriga Finland, dymedelst landets folkmängd för året 1812 med ens erhöll en tillökning af omkring 180,000 personer, (se Åbo Tidningar 1817, n:o 52). Vidare är att anmärka att sjelfva tabellverket undergick förändringar åren 1773, 1802 och 1811, och att det samma först efter det nu ifrågavarande seklets utgång eller år 1863 utsträcktes att gälla äfven i de församlingar inom landet, som bekänna sig till den grekiska läran, och hvilka emellan åren 1812 till 1850 räknat emellan 20,000 och 40,000 individer. Då derföre under nämnde tid antalet af födde och döde i landet för somliga år inbegriper äfven dessa församlingar, än i sin helhet än delvis allt efter som uppgifterne härom ingått i landets tabellverk, och i den qvinqvenna uppgiften på landets folkmängd jemte protestanterne ingått äfven understundom någon del af den grekiska befolkningen, uppstår häraf för tiden emellan 1812—1850 en osäkerhet i uppgifterne på landets hela folkstock vid qvinqvenniets utgång, huruvida nemligen uppgiften innefattar endast landets protestantiska befolkning eller möjligen intager äfven delar af den grekiska. Att söka bestämdt utreda detta, hafva vi ansett mera tidsödande än att det skulle löna mödan. För tiden emellan 1751—1811 torde man emellertid få antaga att folkmängdsuppgiften gäller

endast protestanterne i landet. Men äfven det förhållande får icke förbises, att för de år då landets trupper deltog i krig, såsom åren 1756—1763, 1788—1790, 1805 och 1806, samt 1808 och 1809, uppgifterne på döde af mankönet icke torde få anses på långt när tillförlitlige, särdeles då krigen fördes utom landets gränсор, alldenstund pastorerne i församlingarne härunder saknat nödige underrättelser om antalet af de i lands- och stadsförsamlingarne inskrifne indelta soldater och båtsmän, hvilka föllo dels för fienden, dels för fältfebern. Detta framstår redan deraf att för vissa af dessa krigsår äro antecknade flere döde af qvinkön än mankön, ehuru förhållandet bordt vara omvändt. Men då sedermera år 1830 lifgardes finska skarpskytte bataljonen deltog i det polska kriget, utgjorde denna värfvade trupp en egen församling, hvars tabeller väl måste antagas vara tillförlitlige. Sluteligen får härvid icke heller förbises den omständighet, att då år 1826 förvisning till Sibirien infördes såsom straff, derefter i tabellverket högst sällan observeras sådane förvisade personer eller civiliter mortui, samt på långt när icke deras hela antal. Möjligen är någon del af dessa observerad under tabellrubriken *utflyttade*.

Med ledning af 2:ne här nästslutna tabeller öfver årligen födde och döde personer för åren 1751—1850, äfvensom folkmängden i landet å vissa tider, särdeles vid hvarje qvinqvännii utgång, sedan år 1773 den qvinqvännala folkräkningen infördes, gå vi nu att vidtaga vår ifrågavarande öfversigt af nämnda förhållanden under angifna tid.

Vid den första antagligen pålitliga folkräkningen i Finland 1751 är landets folkmängd angifven till 429,912 personer. Under den tid af femtio år som förflöt till 1801, föddes i landet inalles 1,243,632 lefvande barn, men afledo deremot inalles 851,294 personer. Behållningen af de födda

under halfseklet gör sålunda 392,338 individer. Men vid utgången af år 1800 uppgifver tabellverket Finlands folkmängd till 834,829 personer, i stöd hvaraf tillväxten å folkmängden under halfseklet måste antagas till 404,917 individer. Skillnaden emellan dessa beräkningar gör 12,579 flere invånare i landet år 1800 än nativitetstabellerne medgifva. Detta öfverskott måste nu anses tillkommet antingen helt och hållet genom öfverantalet af inflyttade emot utflyttade, eller ock till en del förklaras genom tabellverkets brister, lätt ursäktade deraf att tabellernes förande af ekonomiska skäl är öfverlemnadt åt personer, för hvilka slike statistiska beräkningar äro alldeles fremmande och hvilka mindre än andre få räknas till sifferkarlar, nemligen presterne. Tillvexten i landets folkmängd under ifrågavarande halfsekel, kan emellertid med största sannolikhet antagas till omkring 100 procent.

För det sednare halfseklet eller tiden 1801—1850, kan tillvexten af folkmängden i landet angifvas nära nog lika hög. Vid utgången af år 1850, räknade Finland nemligen redan 1,636,915 innevånare. Härvid är dock att observera att folkräkningen år 1815 intagit äfven folkstocken i det tillkomna Wiborgs län med omkring 190,000 personer, och att under detta halfsekel dödlighetsförhållandet i landet varit jmförelsevis högre än under det förra, då antalet flere födde än döde afses. Hela antalet födde för halfseklet 1801—1850 är angifvet till 2,221,353 lefvande barn, hvar emot mortaliteten uppgår till 1,636,440. Skillnaden dessa tal emellan gör 584,913 flere födde än döde. Men då folkmängden i landet vid detta halfsekels ingång utgjorde 834,829 och vid dess utgång 1,636,915 personer, angifver skillnaden dessa tal emellan tillvexten i invånareantalet till 802,086, med anledning hvaraf inflyttningen till landet un-

der berörde halfsekel öfverskjuter utflyttningen derifrån med ända till 318,173 personer, i hvilket antal ock ingår folkmängdens i Wiborgs län tillkomst under ifrågavarande tid.

Gå vi nu att taga i närmare skärskådande folkmängdens tillväxt under olika perioder af den angifna tiden, finne vi att denne tillväxt får upptagas under nedannämnde perioder såsom följer:

	Tillväxt personer.	Medeltal för år.
År 1751—1775 på 25 år . .	180,233.	7,509.
„ 1776—1800 d:o . .	224,684.	8,987.
„ 1801—1810 på 10 år . .	28,472.	2,847.
„ 1811—1820 d:o . .	314,245.	31,424.
„ 1821—1830 d:o . .	194,531.	19,453.
„ 1831—1840 d:o . .	36,426.	3,643.
„ 1841—1850 d:o . .	228,412.	22,241.

Dessa tal utvisa en ovanligt liten tillväxt för decenniet 1801—1810 och 1831—1840, samt en ovanligt stor deremot under decenniet 1811—1820. Nämnda afvikelser från normen äro dock lätt förklarade genom den stora dödligheten under krigsåren 1808 och 1809 samt farsotsåren 1803, 1807, 1833, 1836 och 1839, äfvensom genom Wiborgs läns tillkomst i folkmängden för år 1815 med 193,816 personer. (Se Åbo Tidningar 1817 n:o 52).

Beträffande nativiteten angifves den såsom följer:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
1751—1800 födde	631,313.	612,319.	1,243,632.
1801—1850 „	1,130,520.	1,090,833.	2,221,353.
Total födde	1,761,833.	1,703,152.	3,464,985.

Således födde 58,681 flere gässe- än flicke barn. Icke under något år af hela seklet finnas födde flere flickor än

gåssar, ehuru sådant undantagsvis inträffat stundom i en och annan församling. Då landets folkmängd utgjorde:

År 1850 . . .	mk. 796,217,	qk. 840,698.	Summa 1,636,915.
„ 1751 . . .	„ 205,685,	„ 224,227.	„ 429,912.

Skillnaden mk. 580,532, qk. 616,471. Summa 1,207,003, följer häraf, att det öfverskott af qvinkön i landet, hvilket år 1751 utgjorde endast 18,542, under seklet vuxit till 44,481, oaktadt derunder 58,681 flere mankön än qvinkön blifvit födde. Orsaken härtill igenfinnes i en större dödlighet hos mankönet än hos qvinkönet, samt möjligen äfven i ett större antal utflyttade mankön än qvinkön.

Dödligheten under seklet är angifven sålunda:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
1751—1800 döde	431,993.	419,301.	851,294.
1801—1850 „	839,186.	797,254.	1,636,440.

Total döde 1,271,179. 1,216,555. 2,487,734.

Sålunda döde inalles 54,624 flere män än qvinnor. Den i nativiteten återstående differansen 4,057 måste således tillskrifvas en större utflyttning af mankön än qvinkön. Emelertid förekomma år, särdeles emellan 1751—1777, då qvinkön dött flere än mankön, äfvensom år 1809, hvilken anomaly sannolikt är att tillskrifva något fel i tabellerne, som icke kunnat förteckna dödsfallen hos det rörliga mankönet lika noggrannt som hos det mera stugufasta qvinkönet.

Skillnaden i antalet emellan födde och döde under seklet gör enligt följande beräkning:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Födde	1,761,833.	1,703,152.	3,464,985.
Döde	1,271,179.	1,216,555.	2,487,734.

Flere födde än döde 490,654. 486,597. 977,251, hvaraf framstår samma resultat som af den förestående beräkningen, nemligen att efter nativitets och mortalitets kal-

kylen mankönet bordt prævalera öfver det qvinliga med 4,057 individer.

Enligt tabellverket bör jemte antalet döde äfven orsaken till hvarje dödsfall angifvas, hvilket äfven skett, dock sålunda att ett nog betydligt antal dödsfall angifvits under rubriken: *oangifven sjukdom*. Öfversigten häraf lemne vi dock till ett annat tillfälle.

I allmänhet äro för hvarje år flere barn födde än personer affidit. Härifrån göra undantag endast åren 1789—1791, 1808 och 1809 samt 1833 och 1836, då till följe af krig och farsoter antalet döde öfverskjuter det af födde. Förhållandet härmed är angifvet sålunda:

	Öfverskott af		
	födde.	döde.	Skillnad.
1751—1800	399,061.	6,723.	392,338.
1801—1850	661,536.	76,623.	584,913.
Summa	1,060,597.	83,346.	977,251.

Men folkmängdstabellerne upptaga äfven andra förhållanden än endast antalet på innevånare efter kön. Redan 1751 års tabell observerar folkmängden efter *ålder*, *giftermål*, *stånd* och *omständigheter*. Ur denna den äldsta tabell öfver Finlands folkmängd meddele vi härom följande dels afskrifter dels utdrag.

„General Guvernörens i Finland i underdånighet afgifne Nödige Underrättelse om Storfurstendömet's undersåtares tillväxt genom hellsamma inrättningar eller aftagande genom sjukdomar, hunger och vanskötsel samt brist på nyttiga näringsfång, befunnen efter följande fördelning af ålder, kön och giftermål samt stånd och omständigheter år 1751.“

Ålder.

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Yngre än 1 år . .	7,706.	7,819.	15,525.
Mellan 1 och 3 år	14,055.	14,255.	28,310.
" 3 " 5 "	12,235.	13,448.	25,683.
" 5 " 10 "	23,486.	23,206.	46,692.
" 10 " 15 "	22,005.	21,516.	43,521.
" 15 " 20 "	20,264.	21,613.	41,877.
" 20 " 25 "	19,198.	21,273.	40,471.
" 25 " 30 "	15,392.	16,327.	31,719.
" 30 " 35 "	11,429.	12,302.	23,731.
" 35 " 40 "	10,119.	10,824.	20,943.
" 40 " 45 "	9,856.	11,162.	21,018.
" 45 " 50 "	8,418.	9,380.	17,798.
" 50 " 55 "	9,361.	10,886.	20,247.
" 55 " 60 "	5,695.	6,902.	12,597.
" 60 " 65 "	5,409.	7,725.	13,134.
" 65 " 70 "	4,621.	5,571.	10,192.
" 70 " 75 "	3,168.	5,083.	8,251.
" 75 " 80 "	1,460.	2,177.	3,637.
" 80 " 85 "	1,137.	1,781.	2,918.
" 85 " 90 "	361.	539.	900.
Öfver 90 år . . .	310.	438.	748.
Summa summarum	205,685.	224,227.	429,912.

Giftermål.

	Mankön.	Qvinkön.
Gift folk	88,345.	80,305.
Enklingar, Enkor .	4,075.	19,770.
Ogifte öfver 15 år	41,142.	43,866.
Barn under 15 år	80,123.	80,286.
Summa	205,685.	224,227.

Stånd.

	Mankön.	Qvinkön.
1. a Ridderskap och Adel	380.	977.
<i>b</i> Ungdom öfver 15 år	121.	229.
<i>c</i> Barn under 15 år	284.	302.
2. a Prästerskap, Academiae och Scholæ- stater	737.	610.
<i>b</i> Ungdom öfver 15 år	570.	348.
<i>c</i> Barn under 15 år	1,062.	713.
3. a Ståndspersoner och deras vederlikar	1,081.	1,100.
<i>b</i> Kronobetjenter, Fogdar, Länsmän .	441.	407.
<i>c</i> Ungdom öfver 15 år	368.	629.
<i>d</i> Barn under 15 år	950.	985.
4. a Ståndens hederligare betjenter . .	258.	249.
<i>b</i> D:o Laquajer och tjenstefolk öfver 15 år	2,336.	2,965.
<i>c</i> D:o d:o under 15 år	477.	504.
5. a Magistrat i städerna	115.	117.
<i>b</i> Grosseurer	10.	11.
<i>c</i> Krämare	149.	163.
<i>d</i> Hökare och Småkrämare	332.	349.
<i>e</i> Bodsvenner och ungdom öfver 15 år	228.	176.
<i>f</i> Barn under 15 år	338.	407.
6. a Fabriqueurer	8.	5.
<i>b</i> Ungdom och arbetare öfver 15 år .	56.	88.
<i>c</i> Barn under 15 år	31.	28.
7. a Ämbets- och Handtvärksfolk . . .	614.	689.
<i>b</i> Gesäller	242.	95.
<i>c</i> Lärgåssar öfver 15 år	320.	4.
<i>d</i> D:o under 15 år	205.	15.
8. Ringare Borgerskap, Försvars- och Fördelskarlar	1,602.	2,220.

9.	Rätters, Staters, Kyrko- och Stadsbetjenter	1,103.	1,062.
10.	<i>a</i> Friskt inhysesfolk i städerna . . .	47.	275.
	<i>b</i> Inhysesfolk bräckligt, dock ej hospitalshjon	62.	285.
11.	Resande och Främlingar	15.	17.
12.	Skeppare och sjöfarit folk	330.	253.
13.	<i>a</i> Handtvärkare och ringare Borgerskaps samt betjentes barn öfver 15 år	631.	985.
	<i>b</i> D:o d:o barn under 15 år	2,172.	2,473.
14.	<i>a</i> Samtelige Borgerskaps och Betjentes tjenstefolk öfver 15 år . . .	629.	1,367.
	<i>b</i> D:o d:o under 15 år	136.	244.
15.	Större och mindre Seminanter på landet	40,649.	38,767.
16.	<i>a</i> Torpare med utsäde	4,179.	3,730.
	<i>b</i> D:o utan d:o	1,509.	1,063.
17.	<i>a</i> Friskt inhyses och Gatuhusfolk på landet	1,808.	3,832.
	<i>b</i> Inhysesfolk bräckligt, dock ej almosehjon	5,106.	11,053.
18.	<i>a</i> Gärningsmän och Sockne Handtvärkare	632.	537.
	<i>b</i> Andre Handtvärkare på landet . . .	657.	524.
19.	Ryttare och Dragoner, Soldater och Båtsmän	9,290.	7,551.
20.	Strandsittjare och sjöfarit friskt folk, dock ej hemmansbrukare	163.	97.
21.	<i>a</i> Handtvärkare vid Bärgvärken . . .	141.	135.
	<i>b</i> Bruksfolk vid D:o	387.	348.
22.	Mjölnare	155.	141.
23.	<i>a</i> Menige Allmogens barn och tjenstefolk öfver 15 år	52,324.	60,443.

	<i>b</i> D:o d:o under 15 år	74,356.	74,565.
24.	Fattiga prästänkor	—	200.
25.	Gammalt afskedadt Krigsfolk utom Krigsmanhus	2,747.	2,395.
26.	<i>a</i> Värkeligen intagne i Hospitaler . .	48.	45.
	<i>b</i> D:o d:o i Fattighus . .	306.	1,224.
27.	<i>a</i> Eländige utom Hospitaler och Fat- tighus	983.	2,751.
	<i>b</i> Galne och Ursinnige utom Hospital	115.	120.
28.	Bräcklige af fallandesot och smittosam sjukdom.	158.	141.
29.	Lägrade qvinfolk	—	2,178.
30.	Rasphus- och Spinhusfolk.	7.	26.
31.	Lifsfångar på fästningar och Slått . .	94.	6.
32.	Främmande Religionsförvandter . .	671.	620.
	Artilleri Handtlangare .	29.	37.
	deras barn	9.	6.
	Ziguener	7.	5.
	Separatister	18.	17.

Omständigheter.

	Antal.
1. Hushåll eller Matlag i Städerne . . .	4,437.
2. Caffehus i Städerne	5.
3. Källare D:o	27.
4. Krogar D:o	236.
5. Hushåll, Matlag eller Röktal på landet	42,577.
6. Gästgifverier på landet	384.
7. Krogar d:o	127.

Underdånigst Promemoria.

- 1:o Uti Åbo och Björneborgs läns Höfdingsdöme finnes:
 1:o Invånarenes antal bestiga sig till 60,311 mk. och
 68,962 qk., tillsammans 129,273.

- 2:o 106 piltebarn vara mera än flickebarn födde.
- 3:o De föddes antal öfverstiga de dödes till en summa af 849 personer.
- 4:o 31 personer mer af qvinn- än mankönet vara döde.
- 5:o 818 Hjonelag vara genom döden upplösta och 1,148 par vigde.

2:o Uti Nylands och Tavastehus läns Höfdingedöme anmärkes:

- 1:o Att invånarenes antal sig bestiger till 48,927 mk. och 53,616 qk., tillsammans 102,543.
- 2:o Att 8 piltebarn mer blifvit födde än flickebarn.
- 3:o Att de föddes antal öfverstiger de dödes till en summa af 1,344 personer.
- 4:o Att 66 personer mer af qvinn- än mankönet blifvit döde.
- 5:o Att 615 Hjonelag blifvit genom döden upplöste, och att 930 par blifvit vigde.

3:o Uti Kymmenegårds och Savolax läns Höfdingedöme finnes:

- 1:o Invånarenes antal bestiga sig till 47,129 mk. och 48,996 qk., tillsammans 96,125.
- 2:o 52 piltebarn mer än flickebarn vara födde.
- 3:o De föddes antal öfverstiga de dödes till 2,136 personer. ~
- 4:o 104 personer mer af man- än qvinnkönet vara döde.
- 5:o 379 Hjonelag vara genom döden upplöste och 1,014 par vigde.

4:o Uti Österbottens Höfdingedöme observeras:

- 1:o Att invånarenes antal sig bestiger till 38,099 mk. och 42,799 qk., tillsammans 80,898.
- 2:o Att 123 piltebarn mer än flickebarn blifvit födde.

3:o Att de föddes antal öfverstiger de dödes med 819 personer.

4:o Att 8 personer mer af qvinn- än mankönet blifvit döde.

5:o Att 373 Hjonelag genom döden blifvit upplöste och 765 par vigde.

5:o Af Guvernements Prästens hållna Tabell finnes att General Guvernements Statens antal med tjenstefolk sig bestiger till 35 man- och 12 qvinkön, tillsammans 47.“

Efter detta formulär fördes folkmängdstabellerne sedan till år 1775 och folkräkningen skedde hvar 3:dje år. Pastorerna uppgjorde tabellen för socknen eller kommunen, hvilken tabell insändes till kontraktsprosten, som af dessa tabeller gjorde ett sammandrag, hvilket afgafs till den Landshöfding, hvarunder kontraktet lydde. Landshöfdingen lät häraf upprätta för länet ett sammandrag, hvilket insändes till landets General Guvernör så länge en sådan fanns, men sedan direkte till styrelsen. Tabellkommissionen i Stockholm afslutade sedan folkmängdstabellen för hela riket. Årligen afgåfvos dessutom i samma ordning tabeller öfver döpte, begrafne, samt ingångne och upplöste hjonelag efter föreskrifvet formulär.

Emellertid framstod snart det olämpliga deri att kontraktsprostarne ingåfvo sina tabeller till Landshöfdingen, under hvilken de icke direkte sorterade och hvilken, om tabellerne uteblefvo, icke kunde omedelbart anbefalla prostarne att fullgöra en eftersatt skyldighet. Redan år 1773 gjordes derföre häri den ändring, att kontraktsprostarne skulle afgifva sina tabeller till Domkapitlet, derunder de hörde, hvarefter Domkapitlet ingaf sitt sammandrag för stiftet till Tabellkommissionen. Folkräkningen skulle ifrån och

med år 1775 ske hvart femte år, men öfver födde och döde för året såsom förr årligen tabeller afslutas. Den sista tre-åriga folkräkningen skedde år 1772, och vilje vi här ur Kongl. Svenska Vetenskaps Akademiens Handlingar för år 1782 pag. 238 låna en uppgift på befolkningen i de Finska länen åren 1751 och 1772 sålydande:

		Hela folk num- mern.	Hushållens antal.			Personer i hus- hållet.
			I städ:ne.	På landet.	Summa.	
År 1751.						
Åbo	län	136,643	2,111	14,026	16,137	8,47
Tavastehus	"	107,569	803	10,677	11,480	9,37
Kymmenegårds	"	100,837	95	10,978	11,073	9,11
Wasa	"	84,863	1,385	8,205	9,590	8,85
Summa		429,912	4,394	43,886	48,280	medeltal 9, 2
År 1772.						
Åbo	län	168,622	2,602	16,510	19,112	8,56
Tavastehus	"	143,028	1,212	12,360	13,572	10, 5
Kymmenegårds	"	143,008	245	14,294	14,539	9,84
Wasa	"	123,487	1,806	11,415	13,221	9,34
Summa		578,145	5,865	54,579	60,444	medeltal 9,45

Ur den första stiftvis afslutade folkmängdstabellen för Finland för år 1775 lemne vi här följande utdrag.

Omständigheter.

	Åbo stift.	Borgå stift.	Summa.
Hushåll och Matlag i städerna .	4,114.	985.	5,099.
Caffehus d:o .	6.	3.	9.
Källare d:o .	13.	8.	21.
Krogar d:o .	107.	183.	290.
Hushåll, Matlag eller Röktal på			
landet	36,691.	24,418.	61,109.
Gästgifverier på landet	306.	183.	489.
Krogar d:o	99.	61.	160.

Fördelningen efter stånd utlemne vi här för att ej blifva alltför vidlyftige.

Detta formulär för folkmängdsberäkningen hvarje qvinnium följdes sedan till det 18:de seklets utgång och begagnades sista gången för år 1800. Om förhållandet nämnda år intage vi här ur folkmängdstabellen för det samma följande utdrag.

År 1800.

	Åbo stift.			Borgå stift.			Summa.		
	Mank.	Qvink.	Summa.	Mank.	Qvink.	Summa.	Mank.	Qvink.	Summa.
Sammandrag.									
Åbo och Björneborgs län	92,195	101,958	194,153	—	—	—	92,195	101,958	194,153
Nylands och Tavastehus "	50,493	53,914	104,407	36,313	35,819	72,132	86,806	89,733	176,539
Heinola "	—	—	—	55,518	57,799	113,317	55,518	57,799	113,317
Kuopio "	—	—	—	65,130	66,469	131,599	65,130	66,469	131,599
Wasa "	56,402	60,202	116,604	8,763	8,687	17,450	65,165	68,889	134,054
Uleåborgs "	41,557	43,610	85,167	—	—	—	41,557	43,610	85,167
Summa	240,647	259,684	500,331	165,724	168,774	334,498	406,371	428,458	834,829

Ålder.

	Mank.	Qvink.	Summa.
Yngre än 1 år . . .	13,432.	13,102.	26,534.
Emellan 1 och 3 år	24,786.	24,924.	49,710.
" 3 " 5 "	25,815.	25,691.	51,506.
" 5 " 10 "	46,025.	46,559.	92,584.
" 10 " 15 "	40,617.	41,514.	82,131.
" 15 " 20 "	37,925.	39,158.	77,083.
" 20 " 25 "	36,092.	38,058.	74,150.
" 25 " 30 "	32,445.	33,954.	66,399.
" 30 " 35 "	29,710.	31,724.	61,434.
" 35 " 40 "	25,961.	27,927.	53,888.
" 40 " 45 "	23,351.	25,002.	48,353.
" 45 " 50 "	19,210.	21,282.	40,492.
" 50 " 55 "	15,538.	17,388.	32,926.
" 55 " 60 "	11,661.	13,311.	24,972.
" 60 " 65 "	9,324.	10,922.	20,246.
" 65 " 70 "	6,820.	8,377.	15,197.
" 70 " 75 "	4,399.	5,387.	9,786.
" 75 " 80 "	2,130.	2,668.	4,798.
" 80 " 85 "	800.	1,069.	1,869.
" 85 " 90 "	264.	344.	608.
Öfver 90 år	66.	97.	163.
Summa	406,371.	428,458.	834,829.

Giftermål.

Gift folk	147,280.	147,034.	294,314.
Enklingar och Enkor	10,650.	31,207.	41,857.
Ogifte öfver 15 år .	97,810.	98,615.	196,425.
Barn under 15 år . .	150,631.	151,602.	302,233.
Summa	406,371.	428,458.	834,829.

Omständigheter.

	Antal.
Hushåll i städerna . . .	7,790.
Caffehus d:o . . .	—
Källare d:o . . .	25.
Krogar d:o . . .	237.
Hushåll på landet . . .	88,746.
Gästgifverier d:o . . .	625.
Krogar d:o . . .	80.

Härvid är att anmärka, att år 1800 af Finland hvarken Åbo stift eller Österbottens (Uleåborgs) län hade samma omfång som efter fredsslutet 1809. År 1800 räknades nemligen ännu Sodankylä, Utsjoki och Enari församlingar med en folkmängd af inalles 1,196 mk. och 1,278 qk., summa 2,474 personer väl till Åbo stift, men icke till Österbottens, utan till Västerbottens län, hvaremot Öfver-Torneå, Neder-Torneå, Muonioniska och Enontekis församlingar icke hörde till Åbo utan till Hernösands stift samt Umeå län. Några egentliga Lappar funnos då ännu ej inom Uleåborgs län. I de nämnde 3:ne församlingarne Sodankylä, Utsjoki och Enari räknades desse år 1800 utgöra 388 mk. och 406 qk. eller inalles 794 personer.

Ett nytt formulär för folkräkningen i Sverige och Finland infördes år 1802, hvilket dock icke i det sednare landet begagnades längre än till år 1811, då här åter ett nytt formulär anbefalltes, hvilket formulär än fortfarande följes. Folkräkningen i Finland efter 1802 års formulär skedde endast för åren 1805 och 1810, och lemne vi här ett utdrag af 1805 års folkmängdstabell. Tabellen för år 1810 torde få anses mindre pålitlig, då uppgiften på folkmängden i landet få kort efter kriget icke kan antagas vara fullständig.

Folkmängden i Finland uppgifves i 1805 års tabel
sålunda:

Efter åldern.

			Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Under 1 år			15,178.	19,241.	34,419.
Mellan 1 och 3 år			28,007.	20,995.	57,002.
" 3 " 5 "			26,066.	26,594.	52,660.
" 5 " 10 "			49,437.	49,923.	99,360.
" 10 " 15 "			48,960.	46,485.	95,445.
" 15 " 20 "			38,451.	36,444.	74,895.
" 20 " 25 "			36,311.	35,304.	71,615.
" 25 " 30 "			34,955.	35,657.	70,612.
" 30 " 35 "			30,725.	32,097.	62,822.
" 35 " 40 "			27,055.	29,130.	56,185.
" 40 " 45 "			26,538.	28,101.	54,639.
" 45 " 50 "			19,611.	24,837.	44,448.
" 50 " 55 "			16,916.	19,702.	36,618.
" 55 " 60 "			12,800.	16,402.	29,202.
" 60 " 65 "			9,286.	11,104.	20,390.
" 65 " 70 "			6,530.	9,084.	15,614.
" 70 " 75 "			4,719.	6,268.	10,987.
" 75 " 80 "			2,503.	3,004.	5,507.
" 80 " 85 "			974.	1,408.	2,382.
" 85 " 90 "			239.	461.	700.
" 90 " 95 "			93.	153.	246.
" 95 " 100 "			7.	15.	22.
" 101 " 103 "			1.	1.	2.
104 år			—	1.	1.
Summa			435,362.	460,411.	895,773.

Efter gift och ogift stånd.

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Gifta	156,924.	156,558.	313,482.
Enklingar och Enkor	10,761.	33,705.	44,466.
Ogifte öfver 15 år	103,520.	102,443.	205,963.
Ungdom under 15 år	164,157.	167,705.	331,862.
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Summa	435,362.	460,411.	895,773.

Efter jämförelse.

Summan af folkhopen i föregående Qvinquenniitabell	404,585.	427,290.	831,875.
Flere födde än döde alla fem åren sedermera	29,785.	30,795.	60,580.
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Summa eller Skillnad	434,370.	458,085.	892,455.

Efter Stånd och Vilkor.

Mankönet.

Presterskap	2,165.	—
Civile Embetsmän och Betjente	1,990.	—
Militäre d:o d:o	19,664.	—
Handlande och Handelsbetjening	869.	—
Sjömän	2,455.	—
Bondeståndet	224,161.	—
Ur tjenst gångne	8,373.	—
Privates tjenare	5,583.	—
Manufakturister	2,335.	—
Konstnärer och Handtverkare	7,992.	—

Qvinkönet och Barn.

Hustrur och Enkor	—	190,263.
Omyndige barn	156,657.	154,340.
Ogifte qvinnor	—	115,808.
		<hr/>
		892,455.

Förmögenhets villkor.

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Fattige	6,038.	10,071.	16,109.
Lappar	94.	102.	196.

Sammandrag.

Summan af Ridderskap och			
Adel	1,195.	1,339.	2,534.
D:o Läroståndet . .	1,835.	2,184.	4,019.
D:o andre Ståndspersoner	7,235.	7,444.	14,679.
D:o Borgare	5,360.	6,094.	11,454.
D:o Bondeståndet .	346,731.	366,555.	713,286.
D:o Alle öfrige invånare	73,006.	76,795.	149,801.
	Summa 435,362.	460,411.	895,773.

In- och Utflyttning.

Inflyttade sedan sista qvinqvinnium	29,687.	33,255.	62,942.
Utflyttade d:o d:o	28,695.	30,929.	59,624.
	Skillnad 992.	2,326.	3,318.

Personer						Summa.
	2	2 till 5	5 till 10	10 till 15	öfver 15	
Efter Hushåll.						
Hushåll förmögne .	64	267	935	603	246	2,115
” behållne. . .	1,553	6,414	13,517	5,236	1,019	27,739
” fattige . . .	8,736	32,179	31,445	7,320	815	80,495
” utfattige . .	6,698	7,842	4,395	617	28	19,580
Summa	17,051	46,702	50,292	13,776	2,108	129,929

Specifikationer.

Ungefärliga tunnelandstalet i den öppna jorden	395,520.
Huru stor del af den öppna jorden årligen sås	² / ₃
Ungefärliga antalet af hästar	133,788.
D:o d:o oxar	45,833.
D:o d:o kor	351,756.
D:o d:o ungboskap	155,117.
D:o d:o får	456,865.

Efter Länen och Stifteten.

	Åbo stift.			Borgå stift.			Summa.		
	Mank.	Qvink.	Summa.	Mank.	Qvink.	Summa.	Mank.	Qvink.	Summa.
Åbo och Björneborgs län	98,723	109,237	207,960	—	—	—	98,723	109,237	207,960
Nylands och Tavastehus "	52,420	56,789	109,209	31,808	33,809	65,617	84,228	90,598	174,826
Heinola "	—	—	—	60,048	62,541	122,589	60,048	62,541	122,589
Kuopio "	—	—	—	71,847	72,604	144,451	71,847	72,604	144,451
Wasa "	54,809	59,622	114,431	9,539	9,694	19,233	64,348	69,316	133,664
Uleåborgs "	45,405	47,258	92,663	—	—	—	45,405	47,258	92,663
Summa	251,357	272,906	524,263	173,242	178,648	351,890	424,599	251,554	876,153

Härtill kunde ännu läggas

Umeå läns till Åbo stift hörande befolkning i Sodankylä, Utsjoki och Enari

församlingar 1,243. 1,348. 2,591.

Af Hernösands stift invånare i Torneå stad, Neder- och Öfver-Torneå socken

samt Muonioniska ooh Enontekis kapeller 4,945. 5,224. 10,169.

Det år 1811 för Finland påbudna nya tabellformuläret följdes första gången vid folkräkningen år 1815, då äfven den protestantiska folkmängden i Wiborgs län häri intogs med inalles 193,816 personer, deraf 189,062 tillhörde landet och 4,754 städerne. — Enligt detta formulär lemne vi här ett utdrag af denna folkräkning, såsom följer:

År 1815.

	I städerne.				På landet.				Summa.					
	Mank.		Qvink.		Mank.		Qvink.		Mank.		Qvink.		Summa.	
Folkmängd efter stift.														
Åbo stift	16,382	19,705	36,087	239,204	262,798	502,002	255,586	282,503	538,089					
Borgå "	7,813	8,034	15,847	263,925	278,396	542,321	271,738	286,430	558,168					
Summa	24,195	27,739	51,934	503,129	341,194	1,044,323	527,324	568,933	1,096,257					
	Åbo stift.				Borgå stift.				Total.					
Efter ålder.														
Under 1 år	989	15,935	16,924	471	17,130	17,601	1,460	33,065	34,525					
Mellan 1 och 3 år	1,425	26,375	27,800	725	30,844	31,569	2,150	57,219	59,369					
" " 3 5 "	1,504	26,125	27,629	591	30,810	31,401	2,095	56,935	59,030					
" " 5 10 "	3,044	49,655	52,699	1,031	55,291	56,322	4,075	104,946	109,021					
" " 10 15 "	3,233	54,295	57,528	1,143	57,618	58,761	4,376	111,913	116,289					
" " 15 20 "	3,412	51,008	54,420	1,415	55,236	56,651	4,827	106,244	111,071					
" " 20 25 "	3,304	45,731	49,035	1,701	49,992	51,693	5,005	95,723	100,728					
" " 25 30 "	3,158	38,834	41,992	1,544	41,199	42,743	4,702	80,033	84,735					
" " 30 35 "	3,089	36,365	39,454	1,563	40,536	42,099	4,652	76,901	81,553					
" " 35 40 "	2,872	32,774	35,646	1,465	36,559	38,024	4,337	69,333	73,670					
" " 40 45 "	2,517	28,128	30,645	1,186	32,164	33,350	3,703	60,292	63,995					
" " 45 50 "	2,034	25,206	27,240	937	26,710	27,647	2,971	51,916	54,887					
" " 50 55 "	1,719	21,537	23,256	733	21,890	22,623	2,452	43,427	45,879					
" " 55 60 "	1,361	17,632	18,993	543	17,779	18,322	1,904	35,411	37,315					
" " 60 65 "	988	13,747	14,735	373	13,580	13,953	1,361	27,327	28,688					
" " 65 70 "	664	9,115	9,779	212	8,335	8,547	876	17,450	18,326					
" " 70 75 "	412	5,296	5,708	128	3,905	4,033	540	9,201	9,741					
" " 75 80 "	189	2,712	2,901	63	1,773	1,836	252	4,485	4,737					
" " 80 85 "	74	1,171	1,245	18	702	720	92	1,873	1,965					
" " 85 90 "	16	304	320	3	211	214	19	515	534					
Öfver 90 år	4	57	61	2	57	59	6	114	120					
Af obekant ålder	79	—	79	—	—	—	79	—	79					
Summa	36,087	502,002	538,089	15,847	542,321	558,168	51,934	1,044,323	1,096,257					

	Åbo stift.				Borgå stift.				Total.			
	Mank.	Qvink.	Summa.		Mank.	Qvink.	Summa.		Mank.	Qvink.	Summa.	
	I städ.	På land.	Summa.	I städ.	På land.	Summa.	I städ.	På land.	Summa.	I städ.	På land.	Summa.
Giftermål.												
Gifte	90,481	90,722	181,203	99,463	99,505	198,968	189,944	190,227	380,171			
Enklingar och Enkor	8,078	25,437	33,515	9,477	24,069	33,546	17,555	49,506	67,061			
Ungdom under 15 år	90,124	92,256	182,380	97,482	98,333	195,815	187,606	190,589	378,195			
Ogifta öfver 15 år	66,835	66,049	132,884	65,316	59,773	125,089	132,151	125,822	257,973			
Lägrade ogifta qvinnor	—	8,028	8,028	—	4,750	4,750	—	12,778	12,778			
Fångar i Wasa län	68	11	79	—	—	—	68	11	79			
Summa	255,586	282,503	538,089	271,738	286,430	558,168	527,324	568,933	1,096,257			
Efter Stånd.												
Ridderskapet och Adeln	305	1,143	1,448	200	946	1,146	505	2,589	2,594			
Lärostandet	517	2,503	3,020	204	1,465	1,669	721	3,968	4,689			
Borgare	10,294	57	10,351	2,976	152	3,128	13,270	209	13,479			
Ståndspersoner	1,802	4,234	6,036	1,613	3,104	4,717	3,415	7,338	10,753			
Bondeståndet	—	446,967	446,967	—	501,019	501,019	—	947,986	947,986			
Alla andre	23,090	47,098	70,188	10,554	35,635	46,489	33,944	82,733	116,677			
Fångar	79	—	79	—	—	—	79	—	79			
Summa	36,087	502,002	538,089	15,847	542,321	558,168	51,934	1,044,323	1,096,257			
Efter hushäll.												
Personer 2	1,841	10,828	12,669	970	6,232	7,202	2,811	17,060	19,871			
” 3—5	3,552	28,632	32,184	1,408	24,538	25,946	4,960	53,170	58,130			
” 6—10	1,681	29,395	31,076	465	29,448	29,913	2,146	58,843	60,989			
” 11—15	174	6,081	6,255	119	8,641	8,760	293	14,722	15,015			
” öfver 15	35	1,076	1,111	43	2,278	2,321	78	3,354	3,432			
Summa	7,283	76,012	83,295	3,005	71,137	74,142	10,288	147,149	157,437			

	I städerna.			På landet.			Total.		
	Mank.	Qvink.	Summa.	Mank.	Qvink.	Summa.	Mank.	Qvink.	Summa.
	Efter Länen.								
Åbo och Björneborgs län	8,900	10,853	19,753	87,285	97,632	184,917	96,185	108,485	204,670
Nylands och Tavastehus	3,666	3,898	7,564	83,986	91,099	175,085	87,652	94,997	182,649
Wiborgs	2,482	2,272	4,754	91,587	97,475	189,062	94,069	99,747	193,816
Kymmenegårds	2,447	2,758	5,205	56,450	59,611	116,061	58,897	62,369	121,266
Kuopio	510	577	1,087	74,224	76,939	151,163	74,734	77,516	152,250
Wasa	3,654	4,238	7,892	66,058	71,823	137,881	69,712	76,061	145,773
Uleåborgs	2,536	3,143	5,679	43,539	46,615	90,154	46,075	49,758	95,833
Summa	24,195	27,739	51,934	503,129	541,194	1,044,323	527,324	568,933	1,096,257

Jemte anmälan derom, att sedan år 1820 årligen i Finlands Allmänna Tidning finnes intagen en officiel redogörelse för folkmängdens tillväxt och förminskning i landet, äfvensom för hvarje qvinvennum ett summariskt sammandrag af folkräkningen i landet utfördt efter länen, öfvergå vi här till en specifikation af folkstocken i Finland vid utgången af år 1850.

År 1850.

	I städerna.			På landet.			Total.		
	Mank.	Qvink.	Summa.	Mank.	Qvink.	Summa.	Mank.	Qvink.	Summa.
	Protestanter.								
<i>Folkmängd efter stift.</i>									
Åbo Erke stift	26,646	29,895	56,541	364,537	392,322	756,859	391,183	422,217	813,400
Borgå stift	20,045	20,264	40,309	358,318	377,744	736,062	378,363	398,008	776,371
Summa	46,691	50,159	96,850	722,855	770,066	1,492,921	769,546	820,225	1,589,771

Efter Länen.

			Maukon.	Qvinkon.	Summa.
Nylands län	.	.	77,130.	82,195.	159,325.
Åbo och Björneborgs "	.	.	139,385.	151,745.	291,130.
Tavastehus "	.	.	73,857.	78,669.	152,526.
Wiborgs "	.	.	114,179.	120,499.	234,678.
S:t Michels "	.	.	71,606.	76,305.	147,911.
Kuopio "	.	.	92,921.	96,446.	189,367.
Wasa "	.	.	124,599.	133,225.	257,824.
Uleåborgs "	.	.	75,869.	81,141.	157,010.
Summa			769,546.	820,225.	1,589,771.

Efter Giftermål.

Gifta			272,655.	273,125.	545,780.
Enklingar och Enkor			26,699.	68,236.	94,935.
Ogifte öfver 15 år			195,603.	203,000.	398,603.
Ungdom under 15 år			274,589.	275,864.	550,453.
Summa			769,546.	820,225.	1,589,771.

Efter Ålder.

Ungdom under 15 år			274,589.	275,864.	550,453.
Personer från och med 15 till 40 års ålder			307,169.	321,626.	628,795.
D:o d:o 40 " 60 " "			140,407.	157,102.	297,509.
D:o d:o 60 " 75 " "			41,330.	55,365.	96,695.
D:o d:o 75 " 90 " "			5,983.	10,074.	16,057.
D:o d:o 90 " 100 " "			66.	188.	254.
D:o öfver 100 år			2.	6.	8.
Summa			769,546.	820,225.	1,589,771.

*Greker.**Efter Länen.*

Nylands län	.	.	578.	349.	927.
Åbo och Björneborgs "	.	.	857.	111.	968.
Wiborgs "	.	.	21,776.	16,557.	38,333.
S:t Michels "	.	.	57.	71.	128.
Kuopio "	.	.	3,403.	3,385.	6,788.
Summa			26,671.	20,473.	47,144.

Efter Giftermål.

Gifta			6,967.	6,848.	13,815.
Enklingar och Enkor			747.	1,447.	2,194.
Ogifte öfver 15 år			11,696.	4,737.	16,433.
Ungdom under 15 år			7,261.	7,441.	14,702.
Summa			26,671.	20,473.	47,144.

Efter Ålder.

Ungdom under 15 år			7,261.	7,441.	14,702.
Personer från och med 15 till 40 års ålder			13,780.	8,532.	22,312.
D:o d:o 40 " 60 " "			4,384.	3,385.	7,769.
D:o d:o 60 " 75 " "			1,033.	935.	1,968.
D:o d:o 75 " 90 " "			209.	178.	387.
D:o d:o 90 " 100 " "			3.	2.	5.
D:o öfver 100 år			1.	—	1.
Summa			26,671.	20,473.	47,144.

De slutsatser, hvilka vi hålle före böra hufvudsakligast uppmärksammas i en statistisk öfersigt öfver folkmängsförhållandena i landet för här ifrågavarande tid, lemne vi till ett annat tillfälle.

Helsingfors den 31 December 1867.

Uppgift på antalet födde och döde personer samt invånare i Finland åren 1751—1800.

Nombre des naissances et des décès ainsi que celui des habitans en Finlande pendant les années 1751—1800.

År.	Födde.		Döde.		Födde flere		Döde flere		Öfverskott af		Folkmängd.	
	Mank.	Qvink.	Mank.	Qvink.	mk. än	qvink.	mk. än	qvink.	födde.	döde.		
												Summa.
1751	9,508	9,342	5,130	5,345	166	—	—	—	215	8,375	429,912	
52	9,737	9,658	5,702	5,698	79	—	4	—	—	7,995		
53	9,790	9,682	5,605	5,897	108	—	—	—	292	7,970		
54	10,454	10,332	7,801	7,895	122	—	—	—	94	5,090		
55	10,711	10,562	6,853	7,075	149	—	—	—	222	7,345		
56	10,625	10,472	8,205	8,519	153	—	—	—	314	4,373		
57	10,344	9,859	6,042	6,183	485	—	—	—	141	7,978		
58	10,197	9,840	6,913	7,047	357	—	—	—	134	6,077		
59	10,833	10,523	6,751	6,749	310	—	2	—	—	7,856		
60	11,608	11,110	6,854	6,748	498	—	106	—	—	9,116		
Summa	103,807	101,380	65,856	67,156	2,427	—	112	1,412	—	72,175		491,067
1761	11,554	11,197	7,202	6,843	357	—	—	—	—	8,706		553,703
62	10,573	10,321	7,362	7,575	252	—	—	—	213	5,957		
63	11,231	10,690	10,320	10,593	541	—	—	—	273	1,008		
64	11,952	11,588	8,379	8,656	364	—	—	—	277	6,505		
65	11,380	10,985	7,716	7,756	395	—	—	—	40	6,893		
66	11,047	10,905	7,672	7,472	142	—	—	—	—	6,808		
67	11,101	10,686	7,778	7,799	415	—	—	—	21	6,210		
68	11,877	11,389	7,067	6,904	488	—	—	—	—	6,295		
69	11,782	11,522	7,770	7,787	260	—	—	—	17	7,747		
70	11,724	11,079	8,519	8,305	645	—	—	—	—	5,979		
Summa	114,221	110,362	79,785	79,690	3,859	—	936	841	—	65,108	553,703	

1771	10,872	10,600	21,472	7,394	7,356	14,750	272	38	—	—	6,722	—
72	10,888	10,662	21,550	6,990	6,729	13,719	226	261	—	—	7,831	—
73	11,224	10,870	22,094	6,440	6,124	12,564	354	316	—	—	9,530	—
74	12,211	11,731	23,942	6,431	6,321	12,752	480	110	—	—	11,190	—
75	12,296	12,167	24,463	7,681	7,782	15,463	129	—	101	—	9,000	610,145
76	12,044	11,880	23,924	9,361	9,362	18,723	164	—	1	—	5,201	—
77	12,609	12,223	24,832	9,881	9,914	19,795	386	—	33	—	5,037	—
78	13,614	13,202	26,816	8,010	7,688	15,698	412	322	—	—	11,118	—
79	14,180	13,579	27,759	7,223	6,872	14,095	601	351	—	—	13,664	—
80	13,761	13,334	27,095	7,022	6,857	13,879	427	165	—	—	13,216	—
Summa	123,699	120,248	243,947	76,433	75,005	151,438	3,451	1,563	135	92,509	663,887	—
1781	12,834	12,257	25,091	8,971	8,656	17,627	577	315	—	—	7,464	—
82	12,660	12,266	24,926	8,807	8,002	16,809	394	805	—	—	8,117	—
83	13,639	13,251	26,890	10,777	10,171	20,948	388	606	—	—	5,942	—
84	14,471	14,371	28,842	8,686	8,424	17,110	100	262	—	—	11,732	—
85	13,546	13,493	27,039	10,403	10,159	20,562	53	244	—	—	6,477	—
86	13,863	13,463	27,326	9,206	8,829	18,035	400	377	—	—	9,291	679,396
87	14,413	13,703	28,116	8,465	8,070	16,485	710	445	—	—	11,631	—
88	12,910	12,529	25,439	12,499	10,955	23,454	381	1,544	—	—	1,985	—
89	12,104	12,049	24,153	13,539	13,119	26,658	55	420	—	—	—	—
90	13,334	12,773	26,107	13,968	12,927	26,895	561	1,041	—	—	—	—
Summa	133,774	130,155	263,929	105,321	99,262	204,583	3,619	6,059	—	62,639	705,623	—
1791	12,918	12,508	25,426	14,916	13,940	28,856	410	976	—	—	—	3,293
92	15,285	14,916	30,201	9,327	8,544	17,871	369	783	—	—	12,330	3,430
93	16,404	15,672	32,076	9,755	8,963	18,718	732	792	—	—	13,358	—
94	15,721	15,172	30,893	12,129	11,596	23,925	549	733	—	—	6,968	—
95	15,462	14,717	30,179	9,131	8,835	17,966	745	296	—	—	12,213	760,965
96	15,597	15,302	30,899	9,330	8,814	18,144	295	516	—	—	12,755	—
97	16,491	16,047	32,538	8,260	7,739	13,999	444	521	—	—	16,539	—
98	15,930	15,187	31,117	9,211	8,508	17,719	743	703	—	—	13,398	—
99	16,126	15,470	31,596	11,637	10,924	22,561	656	713	—	—	9,085	—
1800	15,878	15,183	31,061	10,702	10,325	21,027	695	377	—	—	10,034	—
Summa	155,812	150,174	305,986	104,598	98,188	202,786	5,638	6,410	—	106,630	834,829	—
Total	631,313	612,319	1,243,632	431,993	419,301	851,294	18,994	15,080	2,388	399,061	6,723	—

Uppgift på antalet födde och döde personer samt invånare i Finland åren 1801—1850.

Nombre des naissances et des décès ainsi que celui des habitans en Finlande pendant les années 1801—1850.

År	Födde.			Döde			Födde flere			Döde flere			Öfverskott af födde. döde.	Folkmängd
	Mank.	Qvink.	Summa.	Mank.	Qvink.	Summa.	Mk. än	qvink.	mk. än	qvink.	mk. än	qvink.		
1801	16,852	16,445	33,297	9,565	8,754	18,319	407	—	—	—	811	—	14,978	834,829
2	17,045	16,549	33,594	9,899	9,192	19,091	496	—	—	—	707	—	14,503	
3	16,746	16,106	32,852	14,775	13,855	28,630	640	—	—	—	920	—	4,222	
4	17,393	16,824	34,217	11,465	10,466	21,931	569	—	—	—	999	—	12,286	
5	17,357	16,843	34,200	9,778	9,093	18,871	514	—	—	—	685	—	15,329	
6	16,393	15,794	32,187	10,209	9,549	19,758	599	—	—	—	660	—	12,429	
7	16,647	16,140	32,787	13,533	12,891	26,424	507	—	—	—	642	—	6,363	
8	13,908	13,201	27,109	26,980	26,956	53,936	707	—	—	—	24	—	—	
9	12,729	12,159	24,888	25,593	25,731	51,324	570	—	—	—	—	138	—	
10	17,636	17,195	34,831	10,882	10,248	21,130	441	—	—	—	634	—	13,701	
Summa	162,706	157,256	319,962	142,679	136,735	279,414	5,450	—	—	—	6,082	138	93,811	53,263
1811	16,017	15,505	31,522	13,649	13,165	26,814	512	—	—	—	484	—	4,708	1,095,957
12	20,915	20,299	41,214	13,025	12,589	25,614	616	—	—	—	436	—	15,600	
13	19,452	18,723	38,175	15,004	14,299	29,303	729	—	—	—	705	—	8,872	
14	20,228	19,596	39,824	17,628	17,448	35,076	632	—	—	—	180	—	4,748	
15	20,713	20,059	40,772	14,546	13,761	28,307	654	—	—	—	785	—	12,465	
16	21,585	21,186	42,771	13,421	12,018	25,439	399	—	—	—	1,403	—	17,332	
17	22,172	21,726	43,898	13,753	13,203	26,956	446	—	—	—	550	—	16,942	
18	22,377	21,491	43,868	14,698	13,606	28,304	886	—	—	—	1,092	—	15,564	
19	21,403	20,453	41,856	15,955	15,553	31,508	950	—	—	—	402	—	10,348	
20	21,803	20,996	42,799	15,232	14,374	29,606	807	—	—	—	858	—	13,193	
Summa	206,665	200,034	406,699	146,911	140,016	286,927	6,631	—	—	—	6,895	—	119,772	—

1821	25,073	24,092	49,165	14,251	12,990	27,241	981	—	1,261	—	21,924	—
22	21,842	21,056	42,898	17,351	16,184	33,535	786	—	1,167	—	9,363	—
23	24,914	24,254	49,168	15,079	14,481	29,578	660	—	616	—	19,590	—
24	23,943	22,783	46,726	17,327	16,415	33,742	1,160	—	912	—	12,984	—
25	24,383	23,737	48,120	16,784	15,835	32,619	646	—	949	—	15,501	—
26	24,218	23,457	47,675	16,563	15,371	31,934	761	—	1,192	—	15,741	—
27	24,023	23,119	47,142	14,194	13,412	27,606	904	—	782	—	19,536	—
28	26,117	25,144	51,261	15,391	14,075	29,466	973	—	1,316	—	21,795	—
29	26,127	25,075	51,202	17,873	16,931	34,804	1,052	—	942	—	16,398	—
30	25,094	23,870	48,964	17,485	16,483	33,968	1,224	—	1,002	—	14,996	—
Summa	245,734	236,587	482,321	162,316	152,177	314,493	9,147	—	10,139	—	167,828	—
1831	24,654	23,877	48,531	20,054	19,258	39,312	777	—	796	—	9,219	—
32	24,084	23,612	47,696	23,874	22,863	46,737	472	—	1,011	—	959	—
33	21,260	20,232	41,492	32,171	31,567	63,738	1,028	—	604	—	—	22,246
34	25,623	24,615	50,238	16,890	15,935	32,825	1,008	—	955	—	17,413	—
35	24,304	23,221	47,525	17,774	16,471	34,245	1,083	—	1,303	—	13,280	—
36	21,961	21,322	43,283	22,470	21,927	44,397	639	—	543	—	—	1,114
37	22,366	21,714	44,080	19,984	19,569	39,553	652	—	415	—	4,527	—
38	22,794	21,858	44,652	16,065	15,528	31,593	936	—	537	—	13,059	—
39	24,393	23,411	47,804	15,110	14,080	29,190	982	—	1,030	—	18,614	—
40	25,180	24,614	49,794	16,328	15,389	31,717	566	—	939	—	18,077	—
Summa	236,619	228,476	465,095	200,720	192,537	393,307	8,143	—	8,133	—	95,148	23,360
1841	25,235	24,205	49,440	16,813	15,737	32,550	1,030	—	1,076	—	16,890	—
42	27,885	26,921	54,806	16,530	15,766	32,296	964	—	764	—	22,510	—
43	27,410	26,187	53,597	17,203	16,075	33,278	1,223	—	1,128	—	20,319	—
44	26,961	26,163	53,124	17,103	16,044	33,147	798	—	1,059	—	19,977	—
45	28,036	26,848	54,884	18,164	17,095	35,259	1,188	—	1,069	—	19,625	—
46	26,492	25,112	51,604	20,080	18,904	38,984	1,380	—	1,176	—	12,620	—
47	27,096	26,115	53,211	18,741	17,790	36,531	981	—	951	—	16,680	—
48	29,500	28,521	58,021	19,628	18,257	37,885	979	—	1,371	—	20,136	—
49	30,591	29,729	60,320	20,318	19,138	39,456	862	—	1,180	—	20,864	—
50	89,590	28,679	58,269	21,980	20,933	42,913	911	—	1,047	—	15,356	—
Summa	278,796	268,480	547,276	186,560	175,739	362,299	10,316	—	10,821	—	184,977	—
Total	1,130,520	1,090,833	2,221,353	839,186	797,254	1,636,440	39,687	—	41,932	—	138,661,536	76,623

1,259,151

1,372,077

1,393,727

1,408,503

1,547,724

1,636,915

Öfversigt af nativiteten, mortaliteten och folkmängden i Finland för tiden från 1751 till 1850

af

F. J. Rabbe.

II.

Uti den uppsatts med ofvanstående titel, af hvilken början finnes införd i andra häftet af detta archiv, innehållande uppgifter på antalet födde och döde i Finland årligen under angifna sekel samt folkmängden i landet vid derunder verkställde dels trienna dels qvinvenna folkräkningar, utfäste vi oss att i följd meddela äfven de slutsatser, som äro häraf hufvudsakligast att uppmärksammas. Vi gå derföre att här infria detta vårt löfte, och vilje i främsta rummet tillse, huruvida nativiteten och mortaliteten samt folkmängdens tillväxt under nämnde tid i Finland är sammanstämmande med förhållanderne härmed dels för hela ifrågavarande tid, dels för endast vissa perioder deraf uti andra länder af Europa, eller ock om dessa äro från de andra ländernes i mer eller mindre mon afvikande. — Naturligtvis uppmärksamme vi främst förhållandet till det fordna moderlandet Sverge.

Uti Konungariket Sverge, här afsedt utan inbegrepp af Storfurstendömet Finland, hvilket var dermed förenadt intill år 1809, utgjorde folkmängden vid ingången af år 1751 inalles 1,763,338 personer samt vid utgången af år 1800 insumma 2,347,303 innevånare. Detta lands folkmängd hade sålunda på nämnde tid af 50 år vuxit med endast 583,965

individer, eller med omkring entredjedel, medan Finlands folkmängd derunder nära fördubblats, eller ifrån 429,912 uppgått till 834,829 innevånare. Under halfseket 1801—1850 steg Sverges folkmängd från 2,347,303 till 3,483,541 eller förökades med endast 1,135,238 personer, det är med hälften, medan Finlands innevånare tillväxte från 834,829 till 1,636,915 eller åter nära fördubblades. Härvid bör dock anmärkas, att genom tillkomsten af Wiborgs län Finlands folkstock år 1815 erhöi en tillfällig tillökning af nära 200,000 individer. Af detta framgår sålunda, att folkmängden i Finland tilltagit i raskare progression än i Sverge. Närmaste orsaken härtill är väl att sökas deri, att under det ifrågavarande seklet Finlands folkmängd derigenom, att för året flere dogo än föddes nedgått endast under åren 1789—1791, 1808 och 1809, samt 1833 och 1836, medan ett slikt missförhållande i betydligare grad i Sverge egt rum åren 1758, 1772, 1773, 1789, 1790, 1800 samt 1808—1810. Att utflyttning ur landet skulle härunder, såsom sedermera, i väsendtlig mon äfven inverkat på folkminskningen i Sverge är icke troligt. Härom saknas emellertid tillförlitliga uppgifter. Icke heller synes kriget under åren 1812—1814, deri endast Svenska, men icke Finska, trupper deltogo, hafva åstadkommit någon betydlig folkminskning i Sverge, då tabellverket för dessa år observerar icke minskning utan tvärtom tillväxt i folkstocken. I de öfriga Svenska krigen under seklet, nemligen 1757—1762, 1788—1790, 1805 och 1806, samt 1808 och 1809 deltogo äfven de finske trupperne och sannolikt icke med, i förhållandet till antalet manskap, mindre förlust än de Svenske. Den egentliga orsaken till den raskare folkökningen i Finland torde dock vara att söka i detta lands glesa befolkning, som möjliggör ett större antal nybyggen; ty medan Sverge på

en aréal af 8000 geografiska qvadrat mil räknade år 1850 i medeltal 450 innvånare på milen kunde Finland vid samma tid, på sin aräa af 6,800 geografiska qvadrat mil icke anteckna flere än endast 220 personer på milen, d. v. s. en befolkning dubbelt glesare än den Svenska. Vid det ifrågavarande seklets ingång år 1751 räknade Sverge redan 220 innevånare på qvadrat milen, medan Finland då på qvadrat milen hade endast 72 bebyggare, väl till bemärkandes att Wiborgs län då ännu icke hörde till Storfurstedömet, hvars aräa nämnde tid derföre icke kan antagas större än endast 6000 qvadrat mil.

I Konungariket Norge med en aräa af 5600 geografiska qvadratmil skedde ännu år 1750 ingen tabellarisk folkräkning. Då denna första gången företogs år 1769 i Norge, befanns folkstocken i detta land då uppgå till 740,000 personer. Antager man att emellan åren 1750—1769 folkmängden i Norge tillväxt i nära samma förhållande som i Finland, der den härunder förökade sig med 123,791 individer, så kan Norges folkmängd vid ingången af år 1751 med största sannolikhet antagas till 600,000 personer, medan Finlands vid samma tid, till följe af krigets härjningar i det 18 seklets början, utgjorde endast 430,000. Då nu vid seklets utgång år 1800 Norges folkmängd angifves till endast 880,000 personer, men Finlands redan till 835,000, så framstår häraf klarligen att populationen i Finland gått härunder raskare framåt än i Norge. Samma förhållande uppstår om man afser folkräkningen i de begge länderna emellan åren 1801—1850. Norges folkmängd hade härunder stigit från 880,000 till endast 1,400,000, medan man i Finland vid sistnämnde års utgång räknade redan 1,637,000 invånare. Sannt är väl att Finland härunder med tillkomsten af Wiborgs län erhållit ett tillskott i folkstocken

af nära 200,000 personer; men afräknar man äfven denna förökning såsom onaturlig, så återstå dock ännu 37,000 individer, hvarmed Finlands vid innevarande sekels början Norges ännu underlägsna folkstock förökat sig under halfseklet utöfver Norges då ännu större invånaretal. Möjligt är emellertid att detta säregna förhållande får till någon del tillskrifvas den omständighet att ifrån Norge utflyttningarne till Amerika decimerat landets folkstock, medan under sagde tid i Finland ingen egentlig utflyttning kan antagas hafva förekommit. Huruvida dock en sådan utflyttning från Norge må kunna till en del motbalanceras af Finlands förlust i folkmängd genom kriget härstädes åren 1808 och 1809, vilje vi här icke taga till pröfning, helst härvid skulle böra tagas i beräkning äfven den manspillan Norge vidkändes i dess frihetskamp år 1814, och hvilken är för oss fremmande. Var Norges folkmängd såsom vi beräknat densamma år 1751 inalles 600,000, så räknade detta land då på qvadratmilen 107 innevånare samt hade år 1850 deraf redan 250 eller något mera än Finland.

Vi hade här ämnat intaga en jämförelse emellan folkräkningen i Finland under angifna tid och den i de sydligare länderna i Europa; men då det befanns, att denna jämförelse skulle blifvit mindre pålitlig, dels derföre att den tabellariska folkmängden i Europas flesta andra länder icke går tillbaka till år 1750, utan kan för denna äldre tid endast approximativt angifvas, dels derföre att klimat, seder, lagar och lefnadssätt i dessa länder betydligt afvika från dem i Finland, hvarigenom uppstå förhållanden, som vid en sådan jämförelse vore svåra att uppmärksamma, dels ock derföre att dessa stater under seklet än mer än mindre ändrat sin arêal och sina gränser, inskränke vi oss här till endast ofvanstående jämförelse med de närmaste grann-

länderne, der sådane afvikande förhållanden mindre komma i fråga, hänvisande den läsare, som vore af en vidlyftigare jemförelse intresserad, till den utredning som för en sådan beräkning kan hemtas dels ur Allgemeine Bevölkerungstatistik af D:r J. E. Wappæus, Leipzig 1859 och 1861, dels Handbuch der medicinischen statistik af D:r Fr. Oesterlen, Tübingen 1865.

Man har antagit, att under naturliga förhållanden eller då hvarken krig, hungersnöd, pest eller utflyttning eger rum, uti ett land der monogamin ensam är legaliserad, folkökningen derigenom, att nativiteten öfverstiger mortaliteten, fortgår sålunda, att folkstocken fördubblas inom tjugufem år. Att detta kan vara förhållandet, särdeles der enkla och rena seder herrska och alla dödsfall förorsakades endast af ålderdomsbräcklighet, och icke af sjelfförvållade krämpor och sjukdomar, är väl äfven aannolikt. Men då i Finland under nu ifrågavarande sekel både krig, hungersnöd och farsoter härjat dess befolkning och af dess döde knappt entiondedel är hänförd under rubriken: döde af ålderdomssvagheter, är det äfven sjelffallet att landets folkstock icke kunnat under tiden af endast ettfjerdedels sekel fördubblas. Härtill har åtgått något öfver femtio år, i ty att emellan åren 1751—1800 folkstocken tillväxte från nära 430,000 till 835,000 samt ifrån år 1801 till år 1850 från sistangifna tal till 1,637,000 eller kanske rättare till endast 1,400,000, emedan befolkningen i Wiborgs län, uppgående år 1850 till 235,000 personer icke får här tagas i beräkning. Emellertid har under nämnde tid uti Europa knappt i något annat land folkstocken visat förmågan att på så kort tid fördubbla sig. I Sverge hade folkmängden från 1751—1850 stigit från 1,763,000 till 3,483,000, eller under de hundra åren ännu icke fullt fördubblat sig. I Norge

deremot fanns under sagde tid folkmängden dock mera än fördubblad, då den härunder från 600,000 uppgått till 1,400,000. I Danmark steg folkmängden under åren 1801—1850 från 900,000 till 1,400,000, i Skottland samma tid från 1,600,000 till 2,900,000, i Frankrike från 27 till 35 miljoner, i Preussen från 9 till 16 miljoner, i Österrike från 23 till 36 miljoner, i Ryssland från 36 till 53 miljoner, men i England från 9 till 18 miljoner.

I hvad mon inflyttning från utlandet kan inverka på tillväxten af ett lands befolkning framstår af förhållandet härmed i Förenade Staterne i Norra Amerika, der folkstocken under åren 1801—1850 tilltog från 5 till 23 miljoner samt fördubblades på mindre än 25 år.

Den naturliga orsaken till folkökningen är dock förhållandet emellan nativiteten eller antalet födde och mortaliteten eller antalet döde. Likasom i andra länder har äfven i Finland det normala förhållandet härvid varit ått årligen flere blifvit födde än afidit.

Nativiteten eller antalet af lefvande födde i Finland under seklet 1751—1850 hafve vi angifvit till inalles 3,464,985 personer. Under samma tid antecknades de dödas antal hafva varit 2,487,734, hvarföre folkmängdens tillväxt genom den större nativiteten i förhållandet till mortaliteten härunder blir 977,251 personer. Genom tillkomsten af Wiborgs län år 1811 med en folkmängd af omkring 200,000 personer och annan inflyttning eller af inalles 229,752 individer steg under seklet landets folkmängd sålunda:

Finlands folkstock den 1 Januari 1751 . . .	429,912.
Tillväxt genom flere födde än döde . . .	977,251.
inflyttning och landets ut-	
vidgning	229,752.
	<hr/>
Summa	1,636,915.

utgörande denna summa det antal invånare, hvilket folk-
räkningen den 31 December 1850 utvisade vara i landet
bosatt. Vi gå nu att jemföra denna folkökning med den i
Konungariket Sverge beräknade för samma tid, och upp-
rätte häröfver följande tabell, efter att hafva anmärkt att
Sveriges folkmängd den 1 Januari 1751 var . . 1,763,338.
Tillväxten genom flere födde än döde under seklet 1,802,244.

Summa 3,565,582.

Förlust genom utflyttning afgår 83,041.

Rest 3,482,541.

till hvilket belopp Sverges folkmängd uppgick vid folkräk-
ningen den 31 December 1850.

Tabell jemförande nativiteten i Sverge och Finland
åren 1751—1850.

	Födde i Sverge	Födde i Finland	Årligen i medeltal ett födt barn på antal innevånare	
			i Sverge	i Finland
1751—1760	664,211	205,187	27,64	22
61— 70	677,333	224,583	28,93	23
71— 80	674,258	243,947	30,54	25
81— 90	689,808	263,929	31,17	26
91—1800	760,327	305,986	29,88	25
1801—1810	740,833	319,962	32,43	27
11-- 20	825,308	406,699	29,89	27
21— 30	953,263	482,321	29,75	26
31— 40	948,360	465,095	31,68	30
41— 50	1,028,326	547,276	32,04	28
Summa	7,962,027	3,464,985	medeltal 30,15	medeltal 27

Häraf synes att, medan Sverges folkmängd, hvilken år
1751 uppgick till 1,763,338 personer, under seklet gittat

producera endast nära åtta miljoner levande barn, Finlands bebyggare vid samma tid, utgörande endast 429,912 personer, eller föga mer än $\frac{1}{4}$ af Sverges, alstrat under samma sekel en levande afkomma af nära tre och enhalf miljon, konstaterande detta förhållande sålunda den gamla sattsen: att i ett glest befolkadt land folkförökningen under vanliga förhållanden fortskrider raskare än i ett tätbefolkadt.

Man har efter beräkningar för kortare perioder funnit att i de Europeiska staterne med monogamiska lagar födes i medeltal årligen ett barn på 30 innevånare samt att denna nativitet varierar från 1 på 25 till 1 på 37. Så har man efter beräkningar på 1840 och 1850 talen funnit, att årligen ett levande barn födes i Sachsen på 25 invånare, i Preussen och Österrike på 26, i Sardinien på 27, i Bayern på 29, i Nederländerna och England på 30, i Norge på 31, i Danmark, Hannover och Sverge på 32, i Belgien på 34 och i Frankrike på 37. Af ofvanstående tabell synes att efter en sekular-beräkning medeltalet i Sverge får angifvas till en på 30 och i Finland till en på 27, hvaraf framgår att i det glest befolkade och minst odlade Finland folkmängdens tillväxt hittills skett raskare än i de flesta af de öfriga här angifna länderne, men att numera densamma är i aftagande och småningom närmar sig till samma progression som i de andra Europeiska staterne. I hvilken mon dock de ovanligt fåtaliga äktenskapen i Belgien och Frankrike inverkat på detta menliga förhållande derstädes är emellertid icke angifvet.

Här borde vi nu intaga en jämförelse emellan tillväxten af folkstocken i Finland genom flerlingsbörder i förhållande till den i andra länder. Men då vår uppsats N:o 1 icke omfattar detta förhållande i Finland, måste denna jämförelse här utelemnas. Också är den af mindre vigt, då det

visat sig att i allmänhet flerlingsbörderne icke uppgå öfver 1 procent och i Finland och Schlesvig, der de gått högst, icke öfver 1,40 och 1,50 procent af hela antalet barnsbörder för året. En beräkning för tio Europeiska stater, der inalles 20 miljoner barn blifvit födde, utreder att af 10 miljoner födde barn i medeltal 9,768,334 tillkommit i enbörd, 227,597 i tvillings-, 3,948 i trillings-, 118 i fyrlings- och 3 i femlingsbörd. Att procenten för Finland skulle varit större efter beräkning för hela seklet, är icke att förmoda, då härunder i Finland endast undantagsvis fyrlingar någon gång blifvit födde, och år 1850 af då antecknade 57,273 barnsbörder endast 824 voro tvillings- och 13 trillingsbörder.

År 1850 räknades de oäkta barnens antal i Sverge till 10,320 på inalles lefvande födde 110,399, och i Finland till 4,094 på 56,561 lefvande barn, eller i Sverge hvar 10:de och i Finland endast hvar 14:de barn af oäkta börd.

De dödföddes antal är angifvet år 1850 i Sverge till 3,652 och i Finland till 1,362, eller i Sverge hvar 30:de af de lefvande födde och i Finland hvar 36:te.

Den större mängd barn, ja ända till öfver 10 på hjonlaget, hvilken man understundom anträffar i Finland, gifver anledning förmoda att i medeltal på hvarje gift par härstädes skulle belöpa sig flere barn än i andra länder. Vi vilje därför här intaga en beräkning på förhållandet härmed under det ifrågavarande seklet.

Tabell öfver antalet gifte personer och barn under 15 års ålder i Finland nedanstående år.

	Gift folk	Barn under 15 år
1751	160,650	160,409
1775	211,586	231,693
1800	294,314	302,233
1805	313,482	331,862
1815	380,171	257,973
1850	559,595	565,155

Häraf framstår att på hvarje äkta par i Finland belöper sig i medeltal föga mera än 2 ogifta barn. Men då samtidigt hvarje hjonalag kunnat hafva äfven ogifta barn öfver 15 år och än äldre gifta barn, måste antalet barn på hvarje hjonalag antagas högre. — En beräkning i Edinburg Review för år 1830 angifver antalet barn på hvarje hjonalag i Europa göra i medeltal $4\frac{2}{3}$, deraf i Sverge $3\frac{3}{5}$, i England 4 och i Ryssland $5\frac{1}{4}$; men i en församling i medlersta Sverge belöpte sig efter en femtioårig beräkning $4\frac{1}{6}$ barn på hvarje äkta par. Af 357 hustrur hade nemligen härstädes blifvit födde:

Af 45 inga barn	=	0.
35 1	=	35.
39 2	=	78.
48 3	=	144.
34 4	=	136.
36 5	=	180.
39 6	=	234.
30 7	=	210.
24 8	=	192.
9 9	=	81.
13 10	=	130.
3 11	=	33.
1 13	=	13.
1 16	=	16.

S:a 357 1,482.

Högsta produktiviteten i detta afseende belöper sig enligt en uppgift på Schweitz, der i en församling (Vevej) på 375 mödrar räknades 2,693 barn eller $5\frac{1}{2}$ på hvarje, och enligt en annan på Irland. Se Wappæus. Del. 1, pag. 303.

Härvid bör dock tagas i betraktande, att dödligheten hos barn under 15 års ålder inverkat på det antal barn vid

denna ålder, hvilken vid folkräkningen finnes i föräldrahemmet. Om man erinrar sig att i Finland vanligen hälften af barnen under tio års ålder årligen affider, så följer häraf att, om antalet barn på hjonalaget skulle belöpa sig till endast 4 såsom i England och Sverge, endast hälften häraf skulle qvarfinnas af tioåringar vid folkräkningen. Men då ett icke obetydligt antal barn vid åldern emellan 11—15 år hunnit affida och ändock i Finland anträffas två barn under 15 års ålder på hjonalaget, så måste sannolikt produktiviteten här ställas högre samt kan angifvas antagligen till 5 på hvarje gift par. Den närmare undersökningen härom torde vi emellertid få öfverlåta åt Finlands nya statistiska byrå.

Härvid får icke förbises, att det årligen födda antalet af barn utom äktenskapet äfven inverkar på produktiviteten härutinnan. Den svenska befolkningsstatistiken har sedan år 1776 årligen angifvit beloppet af födde oäkta barn, hvilket utgjorde år 1776 inalles 2,189, för år 1800 dock redan 3,485, efter att dock åren 1797—1799 hafva uppgått till något öfver 4,000, år 1840 till 7,380, men år 1849 och 1850 för hvardera året öfver 10,000, medan detta antal ännu år 1848 stod på endast 8,732; således förhållandet till årets lefvande födde barn år 1776 såsom 1 till 30,54, år 1800 såsom 1 till 19,38, år 1840 såsom 1 till 13,30 och år 1850 såsom 1 till 10,69. Det finska tabellverket angifver detta förhållande för Finland sålunda: år 1751 såsom 1 till 75, år 1776 såsom 1 till 39, år 1800 såsom 1 till 21,50, år 1840 såsom 1 till 14,22 och år 1850 såsom 1 till 13,81. Men då känt är att af de oäkta barnen under de första lefnadsåren affida betydligt flere än af de äkta, af hvilka vanligen hälften redan är affiden före det 10:de året, kan väl detta ringa antal af härstädes vid lif derefter blefne oäkta barn icke

synnerligen inverka på beräkningen af det antal barn, som angifvits belöpa sig på hjonalaget, nemligen 4 à 5.

Att i länder med medgifven polygami de oäkta barnens antal skall ställa sig lägre än i de monogamiska staterna, är all anledning att förmoda, ehuru den Europeiska statistiken ännu icke gittat med siffror fsamställa förhållandet.

Följer nu att betrakta mortaliteten eller dödligheten under det ifrågavarande seklet. Ofvanföre är redan antecknad att totalantalet dödsfall uppgick under seklet i Finland till inalles 2,487,734 eller nära $\frac{2}{3}$ af de föddes antal, äfvensom att, i händelse härunder den enda naturliga dödsorsaken: ålderdomssvaghet fått ensam råda, dödligheten skulle härigenom blifvit betydligt retarderad. — Men äfven krig, olyckshändelser och sjukdomar äro numera, om man så får säga, naturaliserade orsaker till döden, oaktadt icke så absoluta som ålderdomen, i ty att de kunnat oskadliggöras genom fredlighet, lugn, försigtighet, tarflighet och en rationel helsovård, hvilka dock undor ett stigande välstånd motverkas af öfverdåd, fylleri och liderlighet. Vi vilja här uppmärksamma förhållandet emellan folkmängden och dödligheten i Finland samt några andra länder.

Tabell öfver förhållandet emellan antalet dödsfall och folkmängden i Finland nedanstående år.

	Folkmängd.	Dödsfall.	Förhållande.
1751	429,912	10,475	1 : 41
1761	491,067	14,045	1 : 35
1771	567,000	14,750	1 : 38
1781	663,887	17,627	1 : 37
1791	705,623	28,856	1 : 24
1801	834,829	18,319	1 : 46
1811	863,301	26,814	1 : 32
1821	1,177,546	27,241	1 : 43
1831	1,372,077	39,312	1 : 35
1841	1,408,503	32,550	1 : 46
1850	1,621,559	42,913	1 : 38

Jemföre vi detta förhållande med det i Sverge, finne vi att i Sverge afled år 1751 hvar 37:de, år 1800 hvar 32:a och år 1850 hvar 50:de invånare. I andra stater i Europa är dödlighets-förhållandet till folkstocken, enligt beräkningar på 1840 och 1850 talen, angifvet i medeltal sålunda:

Dödsantalet till folkmängden i

Österrike som	1:30	Belgien . .	1:42
Sardinien . .	1:34	Hannover . .	1:43
Sachsen . .	1:36	Frankrike . .	1:44
Preussen . .	1:36	England . .	1:44
Bayern . . .	1:36	Danmark . .	1:49
Nederländerne	1:39	Norge . .	1:56

Härvid är anmärkt af maximum af dödligheten inträffat i Österrike år 1847 med 1:23 och minimum i Norge år 1854 med 1:57. Hvad Finland beträffar, visar det sig att dödligheten här under krigsåren 1791, 1808 och 1809 samt farsotsåret 1833 uppgått till sitt högsta, eller respektive hvarje 24:de, 17:de, 18:de och 21:sta invånare, men dessemellan åter nedgått till det äfven för andra länder vanliga förhållandet, ehuru den aldrig uppnått det minimum, som anmärkts för Danmark, Sverge och Norge.

Vidkommande sedan medellifslängden hos befolkningen i Finland, jemförd med densamma hos folkstocken i Sverge, så anteckne vi här denne efter samma beräkningsgrund för begge såsom följer:

1751 i Sverge	32 år	I Finland	32 år
1775	" 34 "	"	32 "
1800	" 33 "	"	33 "
1810	" 31 "	"	33 "
1820	" 35 "	"	33 "
1830	" 31 "	"	34 "
1840	" 40 "	"	36 "
1850	" 41 "	"	33 "

Enligt *Caspers* uppsatts: *Die wahrscheinliche Lebensdauer*, Berlin 1835, är efter samma beräkning medellifslängden i några Europeiska stater angifven sålunda: i Preussen 30 år, Schweitz 35, Frankrike och Belgien 36, England 39, Sverge 40 och Norge 41.

Att medellifslängden i Finland, hvilken ännu i början på 1800 talet höll jemna steg med den i Sverge, på sedan tid blifvit efter, torde till icke obetydlig del få tillräknas den omständighet, att allmogen i Sverge åtnjuter i rikare mått en rationellare helsovård än den i Finland, i ty att i Finland, på en folkmängd af nära hälften mot den Svenska, räknar man endast 120 rationella läkare, medan Sverge häraf eger redan 550. Att oaktadt superiet eller törstigheten (*ædruligheden*) i Norge medellifslängden der kan räknas högst i Europa, torde äfven få härledas af samma orsak, emedan Norge på en folkmängd af nära samma storlek som Finlands räknar redan nära 400 läkare. Enligt beräkningar gjorda i England är bland fyllhundar annars dödligheten 3—5 gånger större än bland de nyktre. Välstånd och sedlighet har man antagit såsom de mäktigaste faktorer vid bestämmandet af dödlighetens aftagande i ett land, och torde skäl vara förhanden att icke jäfva giltigheten af denna satts äfven i Finland.

Vidkommande den i Finland upphunna längsta lefnadsåldern, finne vi af tabellerne, att år 1751, antalet af lefvande personer öfver 90 år uppgick till 748, år 1760 till 436, år 1775 till 374, år 1800 till 163, år 1805 till 271, år 1810 till 79, år 1815 till 120, år 1840 till 225, år 1845 till 278 och år 1850 till 262. Personer öfver 100 år gamle har Finland räknat endast få, eller, så vidt känt är, år 1805 tre, 1830 två, 1840 en, 1845 två, men år 1850 nio.

Enligt en uppsatts i Kongl. Vet. Akad. Handlingar

1766 pag. 24 skola emellan åren 1755 och 1763 afidit i Sverge och Finland sammanräknadt 5,576 personer vid en ålder öfver 90 år, nemligen:

Vid 90— 95 år inalles 3,504 personer.

" 95—100	" "	1,362	"
" 100—105	" "	540	} Således 710 öfver 100 år gamle.
" 105—110	" "	127	
" 111	" "	10	
" 112	" "	7	
" 113	" "	4	
" 114	" "	4	
" 115	" "	6	
" 116	" "	1	
" 118	" "	6	
" 120	" "	3	
" 122	" "	1	
" 127	" "	1	

Den äldste af dessa var en qvinna i Österbotten. Den äldste i Sverge døde för här ifrågavarande tid eller under året 1719, en torpare i Östergöthland, uppgifves hafva uppnått åldern af 147 år. Vi måste dock härvid anmärka, att, då officiella nativitetstabeller först år 1748 anbefalldes, osäkert synes, huruvida den angifna åldern hos den døde varit den rätta, eller om man icke härvid kan få misstänka något om ock ouppsätligt misstag beträffande födelseåret.

På förhållanderne härutinnan i norden kan sålunda numera icke lämpas den iakttagelse, hvilken gjordes vid Suez för vid pass 3,500 år tillbaka af Moses, den nemligen: att när menniskan lefver längst, lefver hon sjuttio till åttio år.

Efter införandet af de officiella mortalitetstabellerne, der hvarje afiden persons upphunna ålder borde antecknas,

vann man änteligen visshet derom, vid hvilken lefnadsålder landets innevånare dogo. Dessa tabeller utvisade nu att största dödligheten träffade barnen under tio års ålder samt i Finland mera än i Sverge. En närmare undersökning ådagalade tvenne hufvudorsaker till barnens vanvård. Den ena var qvinnans af allmogen trägna deltagandet i utarbetet, derigenom hon, då sådant måste ske på afstånd från hemmet, hindrades att dägga barnet. Den nyfödde lemnedes tidigt åt äldre qvinnor eller hemmavarande barn att lifnåras genom sugrör, de der ofta fylldes med otjenliga och skadliga ämnen, eller ock medelst olåmpliga tuggor, hvarigenom barnets digestionsorganer snart angrepos och det dukade under för denna vanvård. Den andra orsaken åter visade sig vara flertalets af mödrarne fördom att icke genom ett längre ammande än endast någon vecka försvaga sin fysik och minska sin conceptionsförmåga. Antalet af födde barn på hjonalaget förökades väl, men ock af döde i de första lefnadsåren. Ännu på 1840 talet utfärdades plakat mot denna allt fortfarande barnavanvård i Finland, utan att härmed något särdeles synes hafva blifvit uträttadt, och ännu år 1850 uppgick antalet af döde barn under 10 års ålder öfver hälften af årets dödssumma. — År 1751 dogo i Finland inalles 10,475 personer, deraf 5696 voro barn under 10 år, och år 1850 af hela antalet 42,913 döde personer barn under 10 år till 21,594. I Sverge afledo år 1840 inalles 63,555 personer, deraf endast 26,213 barn under 10 års ålder. Variationerne i dödligheten under de öfriga lefnadsåldrarne äro mindre anmärkningsvärde. Att en större eller knappare tillgång på rationel läkarevård äfven härvid måste inverka, likasom vi sett fallet vara vid beräkningen af medellifslången, torde af ingen bestridas. —

Men äfven årstiden utöfvar ett märkbart inflytande på dödligheten. Låtom oss se till hvad statistiken för Finland har att härom förtälja.

Man har anmärkt, att i Europa de flesta barn alstras under våren, att efter vinterdvalan naturen åter vaknar till lif. I motsatts häremot borde väl de flesta dödsfallen inträffa under hösten eller vintern, då lifvet segnar af, och då köld och mörker, dessa livvets kontraparter, inträda i regementet såsom bestämmande. Men reaktionen är ock en makt, hvilken i och med detsamma vaknar till lifs och tager sin skyddsling lifvet i försvar. Ju mörkare julen är, dessto mera ljus tänder man upp, och ju kallare vintern, dess mera sveper man sig i skinnplogg, förser sina rum och eldar sin stuga. Detta oaktadt gör döden dock rika skördar om vintern; men genom sina täta vexlingar mellan värme och köld är våren än farligare för lifvet. Till bevis härför intage vi här följande tabell öfver dödsfallen i Finland under de olika årstiderna.

Döde år	Vår Mars till Maj	Sommar Juni till Augusti	Höst September till November	Vinter December Januari Februari	Summa dödsfall.
1751	3,131	2,580	2,119	2,645	10,475
1840	8,661	6,781	7,138	8,344	30,924
1845	9,079	6,779	7,367	8,957	32,182
1846	11,104	9,220	7,841	9,539	37,704
1847	10,721	8,141	7,390	9,041	35,293
1848	10,630	8,127	7,970	9,952	36,679
1849	10,415	8,830	8,834	10,067	38,146
1850	12,242	9,343	8,942	10,795	42,322

För att möjliggöra en jemförelse med förhållanderne i andra länder, intage vi här följande tabeller:

Tabell utvisande differensen emellan födde och döde i medeltal uti följande Europeiska stater.

Norge . . .	21,42	Belgien . . .	7,25
Sverige . . .	15,29	Nederländerne	7,23
England . . .	14,17	Württemberg	7,14
Danmark . . .	13,73	Bayern . . .	6,32
Finland . . .	10,23	Frankrike . . .	5,91
Hannover . . .	9,53	Sardinien . . .	5,82
Sachsen . . .	9,30	Österrike . . .	3,92
Preussen . . .	8,33		

Tabell öfver procenten af dödsfallen i medeltal under årstiderna uti följande Europeiska stater.

	Vår Mars—Maj.	Sommar Juni—Aug.	Höst Sept.—Nov.	Vinter Dec.—Febr.
Sardinien . . .	24,7	23,6	24,3	27,4
Bayern	28,7	21,3	22,3	27,7
Nederländerne	25,5	23,4	23,5	27,6
Belgien	28,1	22,0	21,2	28,7
Sachsen	26,3	23,1	24,0	26,6
Holstein	28,5	21,8	22,4	27,3
Danmark	28,8	23,5	21,2	26,5
Norge	28,8	21,9	22,3	27,0
Sverige	28,8	20,2	24,9	26,1
Irland	19,4	33,3	27,1	20,2

Tabell öfver dödsfallen under månaderna i medeltal uti följande Europeiska stater.

	Sardinien.	Bayern.	Sachsen.	Belgien.	Neder- land.	Holstein.	Danmark.	Norge.	Sverige.	Irland.
Januari	1,140	1,143	1,153	1,253	1,191	1,170	1,084	1,181	994	814
Februari	1,162	1,243	1,030	1,215	1,094	1,155	1,114	1,140	1,151	751
Mars	1,067	1,278	1,051	1,208	1,097	1,231	1,179	1,143	1,211	765
April	1,045	1,186	1,066	1,137	1,020	1,149	1,179	1,183	1,178	767
Maj	860	978	1,041	1,026	947	1,044	1,108	1,127	1,092	793
Juni	834	876	918	956	941	925	965	944	844	1,155
Juli	910	828	876	853	917	815	971	844	760	1,528
Augusti	1,084	855	975	839	954	878	882	839	821	1,314
September . . .	1,021	880	976	866	992	935	801	884	1,019	1,110
Oktober	910	879	924	830	908	846	828	880	950	1,122
November	984	919	985	845	918	900	909	916	1,008	1,017
December	983	935	1,005	972	1,020	951	980	919	992	864
Medeltal	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
Skilnad mellan Max. och Min.	328	450	277	423	283	416	378	344	451	777

Här bifoga vi en gång för alla den anmärkning, att sedan år 1811 Wiborgs län, hvilket före Nystadska freden år 1721 tillhört Finland, men då förlorats, blifvit återvunnet, Finland bland sin folkmängd, hvilken egentligen utgöres af protestanter, för hvilka ock tabellformulärerne under seklet 1751—1850 varit egentligen gällande, upptagit vid folkräkningarne äfven ett antal bekännare af grekiska religionen, varierande till antal från 20,000, till 47,000. Då nu från de grekiska församlingarne några ordentliga tabeller årligen icke afgifvits till styrelsen i landet, utan endast understundom summariska uppgifter öfver födde och döde samt någon gång öfver folkmängden i desamma, ehuru sällan fullständigt, gälla de här ofvan intagne uppgifterne egentligen landets protestantiska församlingar. Stundom hafva dock i de officiella uppgifterne om folkmängden samt årligen födde och döde ingått äfven greker, än mera än mindre fullständigt, hvarföre de afvikelser, som här och hvar i dessa afseenden förekomma, finna häri sin förklaring. Så finna vi summan af dödsfallen i tabellen öfver dödsfallen under årstiderna från och med år 1860 upptaga endast protestanterna och derföre icke sammanstämman med de på andra ställen förekommande uppgifterne om årliga antalet af dödsfall i landet, deri då äfven några, om ock icke alla, mortalitetsförhållanden från äfven de grekiska pagosterne kunnat inrymmas. Åtgärder äro dock numera vidtagne att kunna utsträcka tabellstatistiken till äfven de nämnda religionsbekännarene, af hvilka de fleste äro det finska språket mäktige.

Följer så att tillse, uti hvilka farsoter, sjukdomar och olycksfall orsakerne böra sökas dertill, att under seklet 1751—1850 den finska jorden i sitt sköte gömt två och en half miljon af sina barn. Utrymmet nödgar oss dock att spara detta kapitel för ett följande häfte.

Öfversigt af nativiteten, mortaliteten och folkmängden i Finland för tiden från 1751 till 1850

af

F. J. Rabbe.

III.

Såsom härförinnan är angifvet har den Finska jorden under seklet 1751—1850 nedmyllat liken af $2\frac{1}{2}$ million inbyggare. Af dessa hafva antagligen hälften gäldat förgängelsen sitt lån vid en ålder under 10 år, och endast ett mindre antal uppnått åldern öfver 70 år och sålunda hunnit mogna för dödens lia. Enligt löfte skola vi här se till hvad statistiken har att förtälja om orsakerne till de angifna dödsfallen.

I den brochyr: Om lagarne för mortaliteten i Europa, hvilken Genever-medborgaren Doktor *H. C. Lombard* utgaf i Paris 1868 kommer han till den slutsatts, att modificationerne i den olika dödlighet, sum eger rum i de Europeiska staterne, äro att hänföra till 1:o ett *ethniskt*, 2:o ett *atmosferiskt*, och 3:o ett *telluriskt* inflytande, men instämmer derjemte i Professor *Bouchardats* yttrande, att i afseende å helsovården tvenne frågor äro af vigt, nemligen: elände (la misère) och kärrodlingen (les marais).

Att i ett, land med den kärryta som Finland, häri inberäknade de mera än tusen insjöarne med långgrunda stränder, och den fattigdom, som varit herrskande i landet under här ifrågavarande sekel, sumpmiasm och en felaktig diæt, att icke rent ut säga svält, varit här dödens mest verksamma

handtlangare, är icke osannolikt. Härtill kommer att helsoch sjukvården under nämnda tid föga kan annorlunda vittsordas än såsom försvarlig. Vid seklets början egde landet ännu ingen å stat aflönad distriktsläkare och knappast något godkänneligt apothek, och vid dess slut funnos ännu icke flere än 25 distriktsläkare med inalles 40 apothek för hela landet. Att en föråldrad konstruktion af bostäder och eldstäder samt en olämplig klädedrägt, föga afpassad efter sysselsättningens skarpa omväxling än i brännande hetta och än i isande köld, äfven bidragit till höjande härunder af dödligheten hos Suomis bebyggare är onekligt; och torde vi sålunda hafva nära nog angifvit de hufvudsakligaste ethniska momenter till den anmärkta stora dödligheten i Finland under ifrågavarande sekel.

Då för största delen af Europa den satts är gällande, att kölden ökar dödsnummern medan värmen utöfvar ett gynnsamt inflytande på lifvets utveckling och bestånd, torde icke heller Finland få anses göra häri undantag, helst landet räknar en längre vinter än någon annan ort i Europa undantagande endast Lappland, hvaraf dock äfven en del tillhör Finland. Vexlingen mellan köld och värme om våren samt höstens stormar och dimmor framkalla här sjukdomar, krämpor och död i större mängd än om klimatet vore mindre omvexlande. Dessa torde ock få anses såsom landets förnämsta atmosferiska och telluriska inflytanden på dess invånares korta medellifslängd.

Uti en härförinnan offentliggjord uppsatts: *Om människolifvets längd*, i Notisblad för Läkare och Farmaceuter April 1855, hafve vi anmält att statistiken anger menniskans lifslängd i skilda länder och på skilda tider variera mellan 30 och 40 år samt att beräkningarne för Finland under seklet 1751—1850 angifva den till emellan endast 26

och 38 år. I samma uppsatts förekommer äfven uppgift på antalet ålderstigne personer i Finland öfver 60 år vid 16 folkräkningar under här ifrågavarande sekel. Dessa uppgifter ådagalägga nu att år 1751 funnos i landet 39,180 personer öfver 60 år gamle, men år 1850 endast 115,375, ehuru folkmängden fyrdubblats härunder, samt att antalet ålderstigna i landet fortfarande var i nedgående. Så antecknades:

1751 mellan 60—75 år 30,977, mellan 75—90 år 7,455,
och öfver 90 år 748.

1850 mellan 60—75 år 98,663, mellan 75—90 år 16,444,
och öfver 90 år 268.

allt under det landets folkmängd härunder tillväxt ifrån 429,912 till 1,636,915 individer. Också var antalet ålderstigne öfver 90 år mellan åren 1751 och 1800 i jemnt nedgående, men finnes åter varit i stigande derefter samt stått lägst år 1810, då landet räknade endast 79 personer öfver 90 år gamle. Orsaken härtill kunna vi emellertid ännu icke angifva. Under seklet afledo i Finland endast några få öfver 100 år gamle.

Af de dödsorsaker, som upptagas i mortalitets tabellerna, är väl ålderdom och bräcklighet eller *ålderdomssvagheden* naturligaste och derjemte den oundvikligaste. *Sjukdomar* och *krämpor* kunna af läkaren, om han finnes till hands, dels förintas dels göras för lifvet mindre vådliga, och en stegrad bildning måste väl efterhand lära människan att icke, såsom nu, ofta vara sjelfvållande till sina lidanden, äfvensom till flere af de *olyckshändelser*, hvilka nu förkorta lifvet innan den rätta tiden. Men emot förgängelsen gifves ingen bot, emedan människan är förelagdt engång dö, ehuru icke i otid. Vanligen äro de kortlifvade offer för en försummad eller irrationel helsovård, för en avvig och natur-

vidrig lefnadsordning, eller och äro de verkliga sjelfspilningar.

Vi borde väl nu gå att skärskåda huru dessa 3:ne klasser af dödsorsaker härjat bland inbyggarene i Finland under här ifrågavarande sekel; men som tabellformuläret icke skiljer dessa klasser tydligt åt, utan behandlar dödsorsakerne efter en helt annan indelning, äro vi nödsakade att här först se till hvilket materiel statistiken härutinnan erbjuder oss.

Anmärkningsvärdt är härvid främst att tabellverket icke för hela seklet har samma formulär för dödsorsaksbenämningarne, utan följer härvid fyra olika formulärer, nemligen: 1:o för tiden från 1751 till 1773; 2:o från 1774 till 1801; 3:o från 1802 till 1811, och 4:o från 1812 till 1850. Enligt dessa formulärer äro nu dödsorsakerne i Finland specificerade såsom följer.

Enligt tabellformuläret af år 1748 afledo under åren 1751—1773 i Finland inalles 333,520 personer af nedan-
antecknade orsaker:

	Summa döde.
Sjukdomar och tillfälligheter.	
1. Koppor (vaiolæ), messling (morbilli)	41,952.
Kikhosta (tussis convulsiva)	22,259.
Andra barnsjukdomar	77,180.
Lungsot och andra bröstsjukdomar	26,847.
Håll och Sting (pleuritis)	27,382.
Hetsig feber (febris acuta)	32,605.
Fläckfeber (febris petechialis)	4,313.
Frossfeber (febris intermittens)	4,443.
Magsjukdomar och colique	18,497.
Rödsot (dysenteria)	7,352.
Vattensot (hydrops)	11,261.
	<hr/>
	Transport 274,091.

	Transport	274,091.
Gulsot (icterus)		662.
Tvinsot, mjältsjuka		3,642.
Sten- och njurpassion		609.
Blodstörtning (hæmorrhagia)		827.
Ros (erysipelas), podager (podagra), skörbjugg (scorbutus)		827.
Kallbrand (sphacelus), kräfta (cancer) . . .		1,337.
Ledvärk, torrvärk, gikt (ischias, arthritis) . .		3,626.
Slag, stickfluss, bråddöd (apoplexia)		7,782.
Ålderdom och bräcklighet		26,065.
Barnsbörd		4,275.
Barn vådeligen qväfde af mödrar och ammor		745.
Mördade, barn så väl som äldre		286.
Drunknade		2,689.
Sjelfspillingar		149.
Afrättade missgerningsmän		190.
27. Omkomne genom allehanda vådliga händelser		2,228.
Tillägg: 1. Svulster och bölder		942.
Pesten		401.
Tårsk		396.
Halssjuka		279.
Flussfeber		292.
Uppsalafeber		31.
Fallandesot		79.
Hjertsprång		33.
Uppkastning		55.
Förstoppning		35.
Durchlopp		3.
Hæmorrhoider, blodgång		2.
Saltfluss		6.
	Transport	332,584.

	Transport	332,584.
Bråck		5.
Hufvudsvaghet		4.
Spetälska		2.
Klåda		2.
Ryggvärk		1.
Bräcklig från födelsen		1.
Ormbett		1.
Döde af hunger och otjenlig spis		39.
Frusne till döds		211.
Omkomne af os		118.
24. „ under isen		552.
	Summa	333,520.

Det tabellformulär åter, hvilket följdes under åren 1774—1800 specificerar dödsorsakerne sålunda:

Aflidne efter sjukdomarnes art och beskaffenhet.	Summa döde.	
1. Hetsig feber, brännsjuka	38,628.	
Håll och stygn, bröstsjuka	41,535.	
Halsfluss	6,126.	
Njur- och blåsesten	567.	
Inspärradt bråck	529.	
Hetsvulst, rosen, kallbrand	4,631.	
Slag, stickfluss, bråddöd	13,330.	
Frossa, omvexlande feber	6,716.	
Röt- och fläckfeber	22,165.	
Rödsot	28,558.	
Blodhostning, förblödning	1,359.	
Lungsot	20,982.	
Bukref, kolik, förstoppning	18,140.	
Andtäppa, magflen, gulsot	6,140.	
	Transport	209,406.

	Transport	209,406.
Trånsjuka och tvinsot		6,453.
Gikt, led- och torrverk		4,033.
Dragsjuka		316.
Fallandesot		1,109.
Skiörbjugg		361.
Fulsår, fistlar och benrötskador		1,008.
Vattusot		18,281.
Kräfta		1,622.
Spetelska		131.
Venerisk sjukdom		290.
Vattuskräck af rasande djurs bett		67.
Ålderdoms bräcklighet		32,926.
Barnsbörd		6,339.
Qvinnors blodgång		282.
Frisel		396.
Barns hjertsprång, ryckningar, tandplågor		7,292.
Kikhosta		34,363.
Strypsjuka		441.
Koppor		54,436.
Mässling		7,682.
Skarlakans- och näsfelfeber		2,303.
Älta och hård mage		5,092.
Maskar		2,222.
Likmask eller barnkräfta		168.
Risen eller engelska sjukan		1,000.
Oangifven sjuka		107,187.
41. Olyckshändelser		11,033.
Tillägg: 1. Tårsk		1,349.
Boskapspest, pestskott		86.
Svullnad och bölder		98.
4. Elfkarlebysjukan		2.
	Summa	517,774.

Gå vi nu att närmare skärskåda förestående tabeller, finne vi, hvad den första af år 1748 beträffar, att 1:o man då trodde sig under 19 rubriker kunna sammanföra alla de dödsfall, hvilka vållats genom sjukdom, och under 7 rubriker alla de tillfälligheter, som haft döden till följd, samt under rubriken ålderdom och bräcklighet böra sammanfatta alla de dödsfall, der naturen utöfvat sin rätt att skörda mogen frukt hemfallen åt förgängelsen. 2:o Då icke läkare utan församlingarnes prester bokföringen af dödsorsakerne var ålaggd, det snart inträffade, att döden uppgafs vara vållad af sjukdomar och tillfälligheter, hvilka desse icke förstodo inpassa under formulärets rubriker, utan uppförde såsom tillägg i tabellen. Sålunda inregistrerades yttermera dödsfall af 20 andra sjukdomar och 4 tillfälligheter, så att de dödbringande sjukdomarnes antal under den angifna tiden af 23 år emellan 1751—1773 redan uppgår till 39, häribland inberäknade bräcklighet ifrån födelsen, ormbett och klåda, samt tillfälligheternes rubriker till 11, häri inrymde barnsbörd och dödsstraff. Emellertid saknas allt detta oaktadt åtminstone en rubrik eller den af: *fallen i krig*, alldenstund i det Pommerska kriget 1757—1762 deltog äfven finska trupper, deraf sannolikt mången derunder stupade vid de aktioner, deri desse deltog, och mången af dem äfven föll offer för faltfebern, derom dock tabellerna icke veta att förtälja. Icke heller är det osannolikt att vid inträffade krutexplosioner mången tilläfventyrs äfven flugit i luften och härvid tillsatt lifvet. 3:o Om de här angifna dödsfallen fördelas under de trenne af oss ofvanangifna rubrikerne, resultatet ställer sig såsom följer:

Döde af ålderdomsbräcklighet	26,065.
sjukdomar	295,973.
tillfälligheter	11,482.
	<hr/>
	Summa 333,520.

Vidkommande åter den senare tabellen för tiden af 27 år eller åren 1774—1800, så är att anmärka:

1:o. Att den förra tabellens 27 dödsorsaksrubriker här finnas förökade till inalles 41, ehuru äfven dessa ännu icke uttömt förrådet af dödvållande sjukdomar, hvarföre ock äfven nu pastorerna sett sig nödsakade att i tabellerne derutöfver anteckna 4 dödsjukdomar, nemligen tårsk, svullnad och bölder, elfkarlebysjukan och boskapspesten, hvilken sistnämnde under namnet pestskott vållat äfven människors död. Hvad vi redan ofvanföre vid den förra tabellen anmärkt, nemligen att ingen derunder stupat i krig, gäller äfven här, och är det så mycket anmärkningsvärdare att denna rubrik här icke blifvit tillaggd, som 1788—1790 års krig fördes hemma i Finland.

2:o. Då tabellens öfverskrift lyder: „afidne efter sjukdomarnes art och beskaffenhet,“ hade man icke väntat att härunder finna intagne sådane titlar som ålderdomsbräcklighet, barnsbörd och olyckshändelser, hvilka egentligen icke bordt komma under benämningen *sjukdom*. Meningens synes dock varit att här angifva dödsorsakernes, icke endast sjukdomarnes art och beskaffenhet, ty man kan dö utom i sjukdom äfven af ålder och i olycksfall, hvartill gemenligen död i barnsbörd äfven torde böra hänföras, oaktadt vi icke vilje neka att till exempel vid dödsfall i barnsängsfeber (*febris puerperalis*) denna dödsorsak rätteligen bör föras till en sjukdomsklass, till hvilken de öfriga fallen under denna rubrik eller barnsbörd, rätteligen hörande under titeln: bristfällig eller felande förlossningshjelp, icke kunna räknas.

3:o. Som nu denna tabell upptager såsom dödvållande tvenne sjukdomar, *dragsjuka* och *venerisk sjukdom*, hvilka icke omnämnas i den förra tabellen, kan fråga med skäl väc-

kas, huruvida dessa sjukdomar nu först uppträdt i Finland, eller ock möjligen vid tiden för formulärets uppgörande, nemligen år 1773, blifvit letala. Att de begge skördat meniskolif redan under åren 1751—1773 är emellertid säkert, ehuru de i tabellen ingått under annan benämning, möjligen dragsjukans dödsfall blifvit förda under titeln fallandesot, och de af syfilis under saltfluss, ros eller fläckfeber.

4:o. Den förra tabellens många tillfälligheter, hvilka vållat döden, hafva här blifvit sammanförde under en enda rubrik, olyckshändelser. Under denna benämning äro här inrymde följande dödsorsaker, nemligen:

Qväfde af ammor och mödrar.

Barnamord.

Mördade äldre personer.

Döde af hunger och otjenlig spis.

Drunknade på öppen sjö.

i brunnar och källor, m. m.

Omkomne under isen.

af os.

Frusne till döds i snö och urväder.

Sjelfmördare.

Af våda skadat sig sjelfve till döds.

Vådiligen dödade af andre.

Slagen af åskan.

Krossad af träd i skogen.

i grufvor.

Funne död å marken.

Härvid sakna vi den äldre tabellens 2:ne rubriker, dödsstraff och ormbett, samt dessutom sådane dödsvallanden som förgift, starka drycker, rabies canina, våld af vilddjur eller odjur, eld och brand, storkning af mat, m. fl. deribland rubriken civiliter mortuus eller landsförvisad icke att förtiga.

5:o. Att för åstadkommande af en större redighet och bestämdhet i uppgifterne om dödsorsakerne i tabellerne på Konglig befallning af den 28 Januari 1777 ledamoten i Tabellkommissionen Arkiatern Doktor Bäck utgaf en beskrifning på de i tabellerne upptagne sjukdomarnes kännetecken, hvilken beskrifning utdelades till hvarje kyrka i riket, och sannolikt vållade att sedan dess endast ett färre antal af oegentliga sjukdomsbenämningar finnas förekomma i mortalitetstabellerna.

6:o. Att vid fördelningen af de angifna dödsfallen uti vissa klasser, man närmast stadnar vid följande resultat:

Döde af ålderdomsbräcklighet	32,926.
angifne sjukdomar	360,289.
oangifne sjukdomar	107,187.
barnsbörd	6,339.
olyckshändelser	11,033.

Summa 517,774.

Med stöd af ofvanstående beräkningar kunna vi derföre här anteckna dödsorsakerne under senare hälften af 1700 talet såsom följer:

Dödsfall af ålderdom	58,991.
sjukdom	763,449.
tillfälligheter eller olyckshändelser	28,854.

Summa 851,294.

Följer så att redogöra för dödsorsakerne i Finland under åren 1801—1850.

Härvid anmärke vi främst följande:

1:o. Under ifrågavarande halfsekel hafva för angifvande af dödsorsakerne gällt 3:ne olika formulär nemligen: för år 1801 det år 1773 fastställda här ofvan angifna; för åren 1802—1811 ett nytt formulär, hvilket för att underlätta presterskapets såsom tabellförande besvär uppställde

dödsorsaksbenämningarne i en slags alfabetisk ordning, samt från och med år 1812 det nyare formulär, som ännu är gällande år 1871. För att emellertid här reducera beräkningarne till endast tvenne formulär och för att för decenniet 1801—1810 kunna följa samma skala, hafva uppgifterna för år 1801 på dödsorsakerne blifvit reducerade till samma formulär som för åren 1802—1810, äfvensom för år 1811 till det senare formuläret för hela decenniet 1811—1820, hvilket ock utan svårighet var verkställbart, till följe hvaraf således endast tvenne skilda formulär för halfseklet kunnat följas.

2:o. Det finska tabellverket är emellertid för angifna tid icke fullständigt, i ty att för åren 1807 och 1814 tabellerna saknas helt och hållet, och för år 1818 för Borgå stift. För att fylla dessa luckor har varit nödigt att för de begge förstnämnda åren, för hvilka hela dödsnummern är i Tidningarne halffofficielt angifven, nemligen för år 1807 till 26,424 och för år 1814 till 35,076 personer, göra en approximativ fördelning på dödsorsakerne efter skalan för närmast föregående år, då medeltalet, i runda tal, visat sig komma det sannolikt verkliga förhållandet så nära man kunnat vänta. För året 1818, under hvilket dödssumman för Borgå stift är uppgifven till 14,650 och i Åbo stift till 13,654, eller för hela landet till 28,304 personer, föreföll den approximativa kalkylen än lättare och torde ock hafva kommit rätta förhållandet temmeligen nära. Dessa probabilitetskalkyler hafva dessutom underhjelpts derigenom, att i tidningsuppsattserne dödligheten i de mest vexlande farsofterne koppor och kikhosta under nämnda år varit angifven.

3:o. För åren 1802—1811 finnas i tabellerne till dessas 35 dödsorsaksbenämningar inga nya tillagde af tabellförarene såsom för åren 1812—1850, ehuru man haft skäl

att förmoda tillkomsten af åtminstone en ny dödsorsak, eller benämningen *stupade i fält*, alldestund känt är huru först i Pommern år 1806 och sedan hemma under 1808 och 1809 års krig, då landet af fienden inkräktades, en stor del af den manhaftiga finska truppstyrkan stupade i drabbningens tumult. Men då de stupades antal sannolikt var för tabellföraren okänt och han ansåg sig böra angifva endast kända förhållanden, är anledning att förmoda, att tabellernes döds-siffra för nämnda år befinnes vara mycket för lågt angifven. Vi förmodade att då kriget är att betraktas såsom en olycka, tabellerne för de nämnde krigsåren skulle tilläfventyrs intagit de stupade under rubriken olyckshändelser; men så är dock icke fallet. Olyckshändelserna med dödsföljd finnas för Finland angifne år 1806 till 585 och år 1810 till 616, samt uppförde för år 1808 till 834 och för år 1809 till 615. Här äro således de fallne hjeltarne icke inrymde. Under oangifven sjukdom, hvars offer från antalet 4,556 år 1806 uppgingo år 1808 till 6,152 och år 1809 till 6,398, men år 1810 åter nedgingo till 4,429, kan väl en del af de fallne möjligen blifvit inrymd, men sannolikast är dock att desse vandrat hädan utan att hafva blifvit tabellförde. De sjukdomar, hvilka under ifrågavarande krigsår angifvas med en stegrad dödlighet, äro ock egentligen endast följande:

	År 1806.	1808.	1809.	1810.
Febrar af alla slag	2,408.	15,680.	20,572.	3,319.
Håll och stygn	1,579.	2,912.	2,695.	1,686.
Rödsot	689.	9,816.	6,976.	1,701.
Vattsot	1,121.	1,478.	1,305.	993.

Eget nog är att för nämnda tid ålderdomsbräckligheten skördat flere offer än vanligt, ehuru skälet härtill icke är lätt att fatta. Detta förhållande är anteckadt i tabellerne sålunda:

Ålderdomsbräcklighet	1,736.	3,016.	3,064.	1,651.
----------------------	--------	--------	--------	--------

4:o. Vår här ofvan intagne förmodan, att de åren 1808 och 1809 i fält stupade finske krigarene icke finnas observerade i nämnda års mortalitetstabeller vinner sannolikhet äfven deraf, att medan under hvarje af åren 1801—1807 afledo flere mankön än qvinkön till ett antal af mellan 642 till 999, anteckna tabellerne att för år 1808 dogo endast 24 flere män än qvinnor och för år 1809 åter 138 flere qvinnor än män. Detta är också det enda året under hela det ifrågavarande halfseket, derunder flere qvinnor än män äro uppgifne döde i Finland. Emellertid synes detta hafva händt ofta nog emellan åren 1751—1778.

Under första decenniet 1801—1810 af halfseket 1801—1850 kunna enligt tabellverket dödsorsakerne i Finland angifvas såsom följer:

Döde inom protestantiska församlingarne i	Total.
1. Barnsbörd	2,727.
Benbrott, krossning, friska sår	119.
Brännsår, gamla	77.
Blodflöde	200.
Blodhostning, lungсот, tvinsot	14,058.
Bukref, colik, förstoppning, magflen	5,248.
Bulnader, rötbölder, rosen, kallbrand	1,817.
Dragsjuka	176.
Fallandesot, convulsioner	665.
Febrar af alla slag	56,476.
Frossa, älta, med eller utan vattensvullnad	3,008.
Gikt, led och torrverk	2,576.
Halsfluss och strypsjuка	2,336.
Hjertsprång hos barn, tansprickning, magref, maskar	4,627.
	Transport 94,110.

	Transport	94,110.
Håll och stygn, bröstfeber		18,339.
Inspärradt bråck		330.
Kikhosta		14,703.
Koppor		20,039.
Kräfta		708.
Magtorsk, hård mage, trånsjuka hos barn . .		6,870.
Mässling		4,325.
Oangifven sjukdom		49,497.
Olyckshändelser		6,047.
Risen eller engelska sjukan		514.
Rödsot, diarrhé eller utsot		23,156.
Skarlakansfeber		2,045.
Skörbjugg		272.
Slag, stickfluss, bråddöd		7,331.
Spetelska		73.
Stenplåga och vattustämna		333.
Vattuskräck af rasande djurs bett		45.
Vattenkräfta eller likmask		158.
Vattensot, andtäppa, gulsot		11,441.
Venerisk sjukdom		292.
35. Ålderdomsbräcklighet		18,786.
	Summa	279,414.

Under de fyra senare decennierne 1811—1850 af halfsekklet 1801—1850 finne vi åter dödsorsakerne i landet enligt det nya nu enkom för Finland upprättade tabellformuläret angifne sålunda:

	Döde inom protestantiska församlingarne i	Total.
1. Barnsbörd		16,485.
Blodflöde		1,092.
	Transport	17,577.

	Transport	17,577.
Blodhostning, lungсот, tvinsot		107,530.
Bråck		2,036.
Bukref, colik, förstoppning		25,779.
Elfkarlebysjukan eller Elephantiasis . . .		444.
Fallandesot och convulsioner		5,213.
Frossa, älta		9,997.
Gikt, led- och torrverk		14,433.
Halsfluss		9,868.
Hetsig feber		107,143.
Hjertsprång hos barn, tandsprickning, magref, maskar		57,760.
Häll och stygn, bröstfeber		111,308.
Kikhosta		85,229.
Koppor		49,481.
Kräfta		3,509.
Messling		35,724.
Nerv- och rötfeber		45,978.
Risen eller engelska sjukan		4,400.
Rödsot		73,292.
Skarlakansfeber		18,471.
Stenplåga, vattustämna		2,116.
Strypsjuka		4,714.
Slag, stickfluss		50,170.
Sår, bulnader, bölder, rosen, kallbrand . .		14,476.
Vattsot, andtäppa, skörbjugg, guldsot . . .		91,803.
Venerisk sjukdom		1,312.
Ålderdomssvaghet		105,900.
Oangifven		238,627.
30. Olyckshändelser		39,671.
	Transport	1,333,961.

Transport 1,333,961.

1. Sinnessvaghet, vansinne, manie	37.
Hysteri och menstruationsfel	23.
Bleksåsot	1.
Mjeltsjuka	1.
Sömnssjuka	2
Dragsjuka	662.
Vattuskräck	14.
Fänadspest	118.
Kolera	2,258.
Miserere	1.
Gulafebern utomlands	9.
Svaghet vid födseln	76.
Civiliter mortuus	5.
Aflifvad	1.

Summa 1,337,169.

Döde inom Grekiska församlingarne åren 1831—

1850 19,857.

Total 1,357,026.

Fördele vi nu dödsfallen under halfseklet 1801—1850 under samma rubriker som för halfseklet 1751—1800, så blir resultatet följande:

	1801—1810	1811—1850	Summa.
Döde af ålderdomsbräcklighet	18,786	105,900	124,686.
angifven sjukdom	202,357	936,480	1,138,837.
oangifven sjukdom	49,497	258,484	307,981.
barnsbörd	2,727	16,485	19,212.
olyckshändelser	6,047	39,677	45,724.
Total	279,414	1,357,026	1,636,440.

enligt hvilken beräkning dödsfallen för detta halfsekel äfven kunna klassificeras sålunda:

Dödsfall af ålderdom	124,686.
sjukdom	1,446,818.
tillfälligheter och olyckshändelser .	64,936.
	<hr/>
	Summa 1,636,440.

Ett öfverslag af dödsorsakerne för hela det här ifrågasvarande seklet lemna derföre följande resultat:

	1751—1800	1801—1850	Summa.
Dödsfall af ålderdom	58,991	124,686	183,677.
sjukdom	763,449	1,446,818	2,210,267.
ofall	28,854	64,936	93,790.
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	Total 851,294	1,636,440	2,487,734.

Oanmärkt kan härvid icke lemnas, att, då under rubriken barnsbörd ingå så väl dödsfallen af barnsängsfeber, som de af ofall vid nedkomsten, och vi här räknat samtliga dödsfallen i barnsbörd till tillfälligheter, möjligt är att antalet af ofall angifvits härigenom högre än vederbordt. Men deremot bör observeras, att, då dödsfallen i de grekiska församlingarne i Finland, hvilka här för åren 1831—1850 intagits till inalles 19,857, ingå alle under rubriken oangifven sjukdom äfven med de olycksfall som under angifna tjuguar beröfvat de orthodoxa grekerne i landet lifvet, den ofvan anmärkta oriktigheten möjligen är härigenom till fullt afjemnad. Väl erhöill Finland redan år 1811 genom Wiborgs läns annexion ett antal grekiska trosbekännare till emellan 20,000 och 40,000 individer; men då tabellformulärerne, uppgjorde på svenska språket; icke kunde tillämpas för dessa trosbekännare, hvilkas prester icke kände detta språk, hafva dödsfallen bland dem här dels alldeles icke bokförts för åren 1812—1830, dels kunnat endast summariskt angifvas för åren 1831—1850. Efter denna tid äro väl försök gjorde

att genom öfversättning till ryska språket af tabellformulären söka få tabellverket gällande äfven för de landets innevånare som bekänna den grekiska tros läran; men detta har dock icke ledt till ändamålet och torde blifvit befunnet overkställbart, mest derföre att en mängd grekiska församlingar icke bilda slutna och sammanhängande kommuner, utan upptaga medlammar spridda vidt och bredt från den kyrka, hvartill de blifvit förde, och en del dessutom lefver på flyttbar fot vid riksgränsen.

Hvad för öfrigt beträffar tabellverkets uppgifter om antalet af döde i hvarje sjukdom, så kan tillförlitligheten här af icke angifvas såsom fullkomligt exakt, helst som detta arbete icke blifvit öfverlåtet åt läkare, utan åt prester, af hvilka, såsom icke sakkunnige, man ock icke kan vänta förmodan att kunna uppå oftast endast en obildad allmoges uppgift på några uppmärksammade symptom af dödsarbetet diagnosticera dödssjukdomen. Så länge en rubrik fanns *för febrar af alla slag*, med undantag dock af bröstfeber och skarlakansfeber, var det lätt att hit sammanföra de dödsfall der en feber angafs såsom *causa mortis*; men att kunna skilja emellan hetsig feber, nervfeber, rötfeber, m. m. var ostridigt för mycket begärdt af presten tabellföraren, och får uppgifternas otillförlitlighet härutinnan sålunda icke läggas ensam presterskapet till last. Vål är det sannt att redan år 1777 en beskrifning utkom i detta afseende å sjukdomarnes kännetecken, men vi betvifle högeligen att härmed egentligen något uträttades. Emellertid måste det uppmärksammas, att, då det af de ofvan uppgifne resultaterne synes, huru under en följd af år dödsorsakernas specifikation icke variera mera än såsom antecknats, alltför stora afvikelser från rätta förhållandet sannolikt icke skett och att dessa uppgifter derföre kunna få antagas såsom approxi-

mativt riktiga. Då detta ock är det enda som nu härutinnan kan presteras, är emellertid ovedersägligt, att härmed måste statistiken låta sig tills vidare åtnöja. Skulle i en framtid åt läkarekorpsern i landet kunna anförtros kontrollen öfver hvarje dödsfall äfven i landsorterne, såsom allaredan skett i en del städer med egen stadsläkare, först då är det att hoppas att tabellverket i detta afseende skall ernå nödig fullständighet och tillförlitlighet. Att emellertid såsom i grannlandet Sverge kasta all beräkning af sjukdomarnes letalitet, utom farsoternes, öfverbord, endast för svårigheten att genomföra densamma, kunne vi icke tillråda, om vi ock vore benägne att befria presterskapet från alla dess många heterogena bestyr. Ty uppgiften vid riksdagen 1834, att döden hos hvarje menniska inträffar endast till följd af andtäppa, och att uppgifterne om de öfrige dödsorsakerne, såsom mera eller mindre betydelselösa böra utlemnas, kunne vi ej i allo underskrifva, hänvisande densamma till de försök makligheten ofta gör att kasta från sig en börda hvars bärande fordrar någon ansträngning. Medgifvas måste dock, att tabellföringen öfver dödsorsakerne blifvit presterskapet åhvälfd kanske tvertemot försäkran härom i privilegierne för presterne af år 1723 momentet 8.

En kritik öfver sjukdomsbenämningarne i tabellverket hörer egentligen icke hit. Så mycket torde dock vara medgifvet att dervid här anmärka, att, i händelse tabellerne varit beräknade att föras af läkare och icke prest, sjukdomarne då blifvit sannolikt annorlunda och mera systematiskt grupperade. Så för att lätta presternas besvär uppställde man på 1800 talet dödsorsakerne och bland dem äfven sjukdomarne i alfabetisk ordning, hvilken ordning ännu år 1871 följes och hvarigenom all systematisk grup-

pering är tillintetgjord. Collegi Medici försök år 1845 att få antaget ett nytt formulär i tabellerne för dödsorsakerne strandade äfven emot invändningen deremot att detsamma icke observerade den alfabetiska följdén, och därför blefve svårt att efterlefva, nemligen af prester. För dessa har det dessutom ock förekommit svårt, stundom omöjligt, att kunna inpassa menige mans alla sjukdoms- och dödsorsaksbenämningar uti tabellernes nog trånga formulär, hvarföre de ock oftast observerat dem under sina skilda benämningar i tabellerne. Härigenom ha uppkommit de vid slutet af här ofvan intagne tabeller anmärkta *tillägg* till sjelfva tabellformuläret med undantag endast af tabellen för 1801—1810, der inga sådana tillägg förekomma. Äfven hafve vi vid uppgörandet af sammandrags- och årstabellerne sökt något förminska dessa tillägg sålunda, att t. ex. den nya dödsorsaken *kramp* blifvit förd under tabellrubriken convulsioner, *diarrhé* under utsot, *vexter* och *svulster* under bulnader, *hæmorrhoider* under blodflöde, *skrofler* och *torsk* under magref hos barn, o. s. v. Huru man i andra länder efter vetenskapens fordringar numera ordnat och klassificerat dödsorsaksbenämningarne blefve här för vidlyftigt att framhålla, och vi hänvise därför läsaren i detta ämne till vår uppsatts: „*Om dödsorsaksbenämningarne i mortalitetstabellerne i Finland*“, intagen i Notisblad för Läkare och Farmaceuter för Juli—September 1865. Att emellertid det Finska tabellformuläret numera är i behof af en tidsenlig revision torde obestriddt medgifvas, äfvensom att för den fosterländska statistikens framgång och flor en reform härutinnan icke kan längre undvaras.